petrol-iş
kadın
46
EYLÜL 2013
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

Ege Standard Profil'de direnişteki kadın arkadaşlarımızla konuştuk:

Erkekler şartlardan dolayı hemen işten ayrılıyordu

DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu:

Bütünlüklü bir kadın politikası oluşturacağız

Quimicos ABC Kadın Sekreteri Danielle Franco:

Sendikamızdan beklentimiz kadın-erkek dengesinin inşa edilmesi

Kazova İşçisi Kadınlar Direniyor

Haklarımızı alana kadar buradayız

Punto Deri Direnişçisi Hülya Alptekin:

Çırak diye alıp her işi yaptırıyorlar

Bu sayıda...

4 Kısa... Kısa...

6 Yeni Yönetmelikler Eski Anlayışlar...
Gece Postalarında ve Gebe Olarak Çalışma Halleri

9 Kadına Yönelik Şiddet Son Bulsun

10 Quimicos ABD Kadın Sekreteri Danielle Franco:
Sendikamızdan Beklentimiz Kadın-Erkek Dengesi'nin İnşa Edilmesi

12 Ege Standard Profil'de Direnişteki Kadın Arkadaşlarımızla Konuştuk:
Erkekler Şartlardan Dolayı Hemen İşten Ayrılıyordu

18 DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu:
Bütünlüklü Bir Kadın Politikası Oluşturacağız

21 SENDİKAL BİLİNÇ
Kadınlar İçin Temel Gelir Hakkı

24 Kazova İşçisi Kadınlar Direniyor:
Hakkımızı Alana Kadar Buradayız

28 TARİHTEN KADIN SESLERİ
Annelik İzni ve Doğum Yardımının Tarihteki Seyri

30 Deri-İş Sendikası'nda Örgütlü Punto Deri Direnişçisi Hülya Alptekin:
Çırak Diye Alıp Her İşi Yaptırıyorlar

32 Darphane İşçisi Ayten Ergenç'ten Mesaj Var:
Gelsinler Kadınların Sesini Duyuralım

34 Üç Kadın Üç Kader:
Şiddet Kadının Kaderi Olmamalı

37 IndustriALL Küresel Sendika Kadın Komitesi Kuruldu
Sendikalardaki Kadın Yapıları Güçlendirilecek

38 SAĞLIK
Hepatite Karşı Önlem Alın

40 EVET MUTFAKTA BİRİLERİ VAR
Dünyadan Lezzetler

42 OKUMA ODASI
- Jane Austen'ın Kayıp Anıları
- Alis, Harikalar Diyarı'ndan Tüymüş Bulunuyor
- Mutfaktaki Felsefe

43 CEMİLE TEYZE
Bayram, Bizimkiler ve Hibe Edilen Çocuklar

Merhaba

Bir sonbahar sayısı ile karşınızdayız... Güneş ışıklarını bizden hala esirgemiyorsa da bu ışıklar eskisi gibi ısıtmıyor. Malum eğik geliyor, doğanın değiştiremeyeceğimiz bazı kuralları var her şeye rağmen.

Gerek ülkede, gerek sendikalarda, gerekse sendikamızda kadın gündemleri yoğun, öyle yoğun ki zaman zaman yetişmekte zorluk çekiyoruz.

Ege Standard Profil'de Petrol-İş'e üye oldukları için işten çıkarılan ve direnişte olan kadın arkadaşlarımızla konuştuk. Kadın işçi olmalarından kaynaklanan çok özel sorunlar da yaşıyorlar. Kendileriyle yaptığımız söyleşileri gündem sayfalarından okuyabilirsiniz.

Geçtiğimiz yaz ayları içinde, çalışan kadınları ilgilendiren iki yönetmelik yayımlandı. Bunlardan biri 24 Temmuz 2013 tarihli *"Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılması Koşulları Hakkında Yönetmelik"* diğeri ise 16 Ağustos 2013 tarihinde resmi gazetede yayımlanan *"Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik*"... Bu yönetmelikler kadınların hayatlarını ne yönde değiştirecek ya da değiştirecek mi? Bu sorunun cevabının bir kısmına sayfalarımızda yer verdik. Diğer kısmını önümüzdeki dönemde yaşayarak göreceğiz.

Türkiye'de bulunan işçi konfederasyonları içinde şimdiye kadar hiç kadın yönetici olmamıştı. Geçtiğimiz Nisan'dan bu yana artık bir kadın yönetici var: Arzu Çerkezoğlu DİSK'in genel sekreterliği görevine getirildi. Kendisiyle önümüzdeki dönemde DİSK'te yapılacak kadın çalışmalarını ve sendikacı kadın olma hallerini görüştük.

IndustriALL Kadın Komitesi 27 Mayıs 2013'te Frankfurt'ta kuruldu. Christine Olivier (NUMSA, Güney Afrika) komite başkanı, Gwenne Farrell (COPE, Kanada) ise başkan yardımcısı seçildi. Komitenin gelecek Kongre'ye kadar izleyeceği çalışma programını da belirlendi. Dış haberler sayfalarımızdan izleyebilirsiniz.

Yaz ayları içinde sendikamız Brezilyalı sendikacı konuklarımızı ağırladı... Kimya sektöründe örgütlü Quimicos ABC'nin kadın sekreteri Danielle Franco'ya sendikalarındaki kadınların durumunu ve taleplerini sorduk.

Grev ve direnişlerde kadınlar son dönemlerde ön saflarda yer alıyorlar. Şu anda sonuçlanmış darphane grevinde, Kazova Direnişi'nde de öyle oldu. Petrol-İş'te stajyer Burcu Enül, Elif Irklı, Tuğçe Özserbes kadın direnişçilerle konuştular. Keyifle okuyacağınızı umuyor, arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyoruz.

Bu sayıda başka bir katkı da Nuran Gülenç'ten geldi. Punto Deri fabrikasında direnişte bulunan kadın işçi arkadaşımızla söyleşiyi de Nuran yaptı. Ona da çok teşekkür ediyoruz.

Türkiye'de kadın cinayetleri durmak bilmiyor. Bağımsız kadın örgütleri kadınların güçlendirilmesi yönünde çalışıyorlar. Ama cinayetlerin durdurulması için bir siyasi irade gerekiyor.

Sendikamız bu konuda farkındalık yaratmaya çalışan her çabayı destekliyor. Yönetmenliğini Ahmet Akıncı'nın yaptığı "Üç Kadın Üç Kader" filmi bu çabalardan biri. Filminde genel başkanımızın da ufak bir rolü var. Eylül sonunda vizyona giren filmin yönetmeni ve görsel danışmanı ile konuştuk.

Bilgilendirici köşe yazıları ile hocalarımız yine ufkumuzu açıyorlar... Sağlık, yemek ve kitap sayfalarımızda bildiklerimizi paylaşmaya çalışıyoruz.

Sonbaharda ve tüm mevsimlerde her şey gönlünüzce olur umarız...

SAYI 46 / EYLÜL 2013

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Ali Ufuk Yaşar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Ahmet Kabaca / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazıişleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23 Altunizade 81180
Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Gün Matbaacılık Reklam Film Basım Yayın Tic. Ltd. Şti.
Beşyol Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece / İstanbul

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

e-posta: kadin@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Eylül 2013'te basılmıştır.

Kadın sığınakları çok yetersiz

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin, CHP'li vekil Süleyman Çelebi'nin soru önergesine verdiği yanıtta, Ocak 2012'den 25 Nisan 2012'ye kadar 2050 kadın ve 793 çocuğun sığınmaevlerinden yararlandığını açıkladı.

Şahin, Temmuz 2012 itibarıyla Aile Bakanlığı'na bağlı 1427 kişi kapasiteli 60 sığınmaevi olduğunu da söyledi.

Cevapta, kadınların sığınmaevinden ayrıldığı durumlarda başvuruyla kolluk kuvvetlerinin refakatinin sağlandığı, sığınmaevlerinin özel güvenlik ve kamera sistemiyle korunduğu dile getirildikten sonra sığınmaevine "kabul edilen" kadınlara ücretsiz avukat sağlanması için Baro Başkanlıkları ile işbirliği yapıldığı vurgulandı. Sığınmaevinden ayrılan kadınlar için ise kira, çocuklarına eğitim yardımı ve iş bulmaları için belediyelerle protokoller yapıldığı ve İŞKUR ile MEB'e bağlı meslek edindirme kurslarına katılımlarının sağlandığı söylendi. Geçici olarak kalabilecekleri stüdyo daireler için ise TOKİ nezdinde girişimler sürdürülüyormuş.

Kıbrıs meclisine üç kadın vekil

Kuzey Kıbrıs'ta 28 Temmuz'da yapılan erken genel seçimlerde CTP'den aday olan Sibel Siber, Doğuş Derya ve Fazilet Özdenefe meclise girebildi. Seçilen üç kadından Doğuş Derya, Kıbrıs tarihinin ilk feminist kadın vekili oldu.

Erken genel seçimlerde 50 kişilik KKTC Meclisi için, toplam beş partiden 250 aday yarıştı. Bu adaylardan sadece 47'si kadındı. Seçimlerin ardından Yüksek Seçim Kurulu'nun açıklamasına göre toplamda üç kadın vekil meclise girebildi: Sibel Siber, Doğuş Derya ve Fazilet Özdenefe...

Doğuş Derya'nın seçilmesiyle

Doğuş Derya

Kıbrıs tarihinde ilk defa feminist bir kadın milletvekili seçilmiş oldu. Doğuş Derya yaptığı açıklamada, *"Geçmiş dönemde mecliste iki sağ, iki de sol partilerden olmak üzere dört kadın vekil vardı. Yani yüzde 8 oranında kadındı. Maalesef bu seçimlerde sağdan hiç kadın seçilemedi, oran yüzde 6'ya düştü. Birçok açıdan ilginç bir seçim oldu. Ama benim için en mutluluk verici yanı 'Kadınlar kadınlara oy vermiyor, siz önce kendi kendinize bakın' diyen ve feminist olduğum için aleyhimde propaganda yapan eril zihniyete kadın seçmen harika bir cevap verdi. Kıbrıs'ta ilk defa 'Evet feministim, evet toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele ediyorum' diyen bir kadına, önce kadınlar oy verdi. FEMA'daki arkadaşlarım da süreç içinde hep yanımda oldular, çok güzel bir kampanya yürüttüler. Onlar olmasaydı kendimi yalnız hissedecektim.*

Sibel Siber

Fazilet Özdenefe

Bundan sonrası daha zor tabii, omuzumdaki yük ağır." şeklinde konuştu.

Kuzey Kıbrıs'ta çalışma yürüten feminist örgüt Feminist Atölye (FEMA) genel seçimler öncesinde, "Özgürlük ve eşitlik için feministler meclise!" kampanyası başlatmış, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı adayları desteklediğini duyurarak, gerçek özgürlük ve eşitlik için tüm kadınları bu adayları desteklemeye çağırmıştı.

Uçan Süpürge'den senaryo yarışması

*Uçan Süpürge'nin "**Aynı Çatı Altında**" projesi kapsamında "ayrımcılığa karşı filmler" üretilmesi amacıyla bir senaryo yarışması düzenleniyor.*

Uçan Süpürge'nin "Ayrımcılığa Karşı Filmler/TV Spotları için Senaryo Yarışması"na başvurular başladı.

Proje, Anadolu'da yıllardır farklı kimliklerle bir arada yaşayan kadınların cinsiyet ve kültürel kimliklerinden dolayı yaşadıkları ayrımcılıklara dikkat çekecek. Proje kapsamındaki senaryo yarışması, kadınların ortak yaşadıkları toplumsal cinsiyet sorunlarını televizyon spotlarıyla görünür kılmayı amaçlıyor.

Amatör ve profesyonel herkese açık olan "Ayrımcılığa Karşı Filmler/TV Spotları için Senaryo Yarışması"nda finale kalan senaryolardan beşi filme çekilecek.

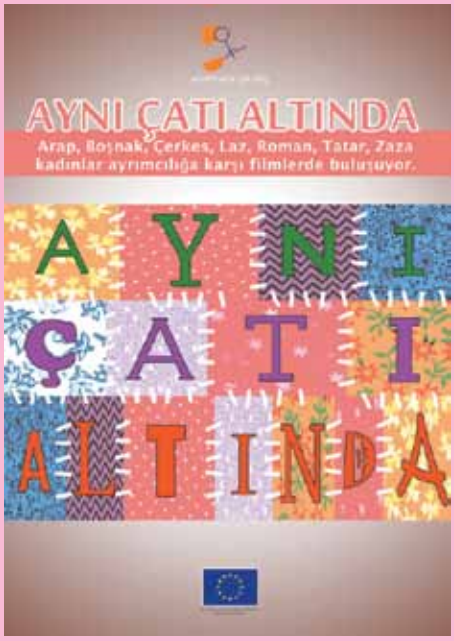

Alman kadınlar Avrupa şampiyonu

10 Temmuz - 28 Temmuz 2013 tarihleri arasında İsveç'te yapılan 11. Kadınlar Avrupa Futbol Şampiyonası'nda kupa, Almanya milli takımının oldu. Finalde, grup maçlarında yenildiği Norveç'le tekrar karşılaşan Almanya, rakibini tek golle geçerek üst üste altıncı şampiyonluğu elde etti.

Kadınlar Avrupa Futbol Şampiyonası'nda kupa, Almanya milli takımının oldu. Avrupa Kadınlar Futbol Şampiyonası finalinde Norveç'i 1-0 yenen Almanya, böylece üst üste 6'ncı kez kupanın sahibi oldu. Finalde, grup maçlarında yenildiği Norveç'le tekrar karşılaşan Almanya rakibini tek golle geçerek şampiyonayı yine kazandı.

Son beş şampiyonayı kazanan, toplamda yedi şampiyonluğu bulunan Almanya'nın adı turnuva öncesi favoriler arasında geçse de bu kez turnuvaya kilit oyuncularının da dahil olduğu altı oyuncusundan yoksun geldiği için işinin kolay olmayacağı yorumları yapılıyordu.

Nitekim, grup maçlarında da bekleneni veremeyen takım soru işaretleri uyandırmıştı.

Son grup maçında Norveç'e 1-0 mağlup olmuştu. Bu skor Almanya'ya şampiyonada 20 yıl sonra yenilgiyi hatırlattı. Almanya Avrupa Futbol Şampiyonası'ndaki son yenilgisini 1993'te almıştı. O maçta Danimarka Almanya'yı 3-1 yenmeyi başarmıştı.

Final maçının kahramanı her iki yarıda da birer penaltı kurtaran Alman milli kaleci Nadine Angerer oldu. Maçın tek golü ise 49. dakikada Anja Mittag'dan geldi. Mittag İsveç takımı LdB FC'de top koşturuyor.

Kadınlar aile konutu hakkını baskıdan kullanamadı

"Aile konutu şerhi" uygulamasına başvuran kadınların üçte biri, baskılar nedeniyle başvurularını geri çekerek ev üzerindeki haklarından vazgeçti.

2013'ün ilk sekiz ayında aile konutu şerhi için başvuran 3 bin 700 kadından bin 328'i çevre baskısı nedeniyle aile konut şerhinin terkini istedi, yani evi üzerindeki hakkından vazgeçti.

Tapuda evin sahibi olan tarafın eşinden izinsiz konutu satmasını engellemek için aile konutu şerhinin çıkarılması kolaylaştırılmıştı. Eskiden şerh konulması için mahkeme kararı gerekirken, düzenlemenin ardından muhtarlıktan alınan evin aile konutu olduğunu kanıtlayan belge ve evlilik cüzdanlarıyla Tapu Müdürlüğü'ne başvurmak yeterli oluyordu.

İstanbul Barosu'nun verilerine göre, Türkiye'de tapuların yaklaşık yüzde 65'i kocaların üzerine kayıtlı.

Yeni yönetmelikler eski anlayışlar...

Gece postalarında ve gebe olarak çalışma halleri

Kadınlar için istihdam paketi tartışılmaya başlanmadan önce, Temmuz ve Ağustos ayları içinde kadın çalışanları ilgilendiren iki yönetmelik sessiz sedasız Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Basınımız bunları "artık çalışan kadınların hayatı bambaşka olacak" şeklinde verdi. 'Bizde bir değişiklik yok' diyorsunuz, biliyoruz, bizde de yok. Çünkü artık bir sanal dünya sunuluyor bizlere her alanda. Gerçekler ise bu yazının konusu.

Necla Akgökçe

Geçtiğimiz yaz ayları içinde çalışan kadınları ilgilendiren iki yönetmelik yayımlandı. Bunlardan biri 24 Temmuz 2013 tarihli "*Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılması Koşulları Hakkında Yönetmelik*" diğeri ise 16 Ağustos 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "*Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik*"ti.

Bu yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanmasının ertesi gününde ana akım medya haberi "*Çalışan kadınlara müjde*" diye verdi. Çoğu işverenin uygulamasına bırakılmış, eskiden de kağıt üzerinde olan bazı hakları, kadın işçi şad oldu, diye sundular. İşin gerçeğini öğrenmek amacıyla öncelikle gece çalıştırılmasına ilişkin yönetmeliğe bir göz atalım.

Bu yönetmeliğin adı 2004 yılında "*Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılmasına Dair Yönetmelik*"ti 2013'te bu ad değiştirilerek, kadın işçi yerine "kadın çalışanlar" denilmiş, bu haliyle daha kapsayıcı olması düşünülmüş sanki. Ama içerikte kadın çalışanlar lehine elle tutulur bir gelişme yok…

Aynı vardiya ve eşler

Basında bir kazanım gibi sunulan gece vardiyalarında 7.5 saatten daha fazla çalışmama hali, eski yönetmelikte olduğu gibi, gece çalışmalarına dair kadın-erkek, herkese yönelik bir uygulamadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün normları arasında yer alır. Aynı işyerinde çalışan eşlerin aynı gece vardiyasında çalışma isteklerinin karşılanması, eski yönetmelikte de işverenin iznine ve durumuna bağlıydı, yeni yönetmelikte bu konuda değişen bir şey yok.

Yeni yönetmeliğin ikinci bölümünün 6. maddesinde yer alan 'gece vardiyasında çalışan kadınların evlerine en yakın merkezde bırakılması', eski yönetmelikte bulunuyordu. Üye kadın arkadaşlarımız başta olmak üzere bire bir konuştuğumuz tüm kadın işçiler, sokakların iyi aydınlatılmadığı, kadınlara yönelik şiddet ve tacizin yoğun olduğu Türkiye şartlarında, bu uygulamayı yetersiz buluyorlar. En yakın merkezin kaç km olduğu en azından bu yönetmelikte tanımlanmalıydı. Çünkü kadınlar en yakın merkez diye evlerine uzak yerlerde gece yarısı bırakılabiliyorlar.

Buna karşılık, AKP Hükümeti Torba Yasa uygulamalarında olduğu gibi karmaşa yaratarak eski yönetmelikte yer alan ve kadınların lehine olan bazı maddeleri yeni yönetmelikte kaldırmış.

İşyeri hekimlerine yetki

Sağlık gözetimi ile ilgili 7. maddede 'çalışmak için herhangi bir hastalığın olmadığına ya da olduğuna dair rapor', eskiden işyeri hekimi dışında, işçi sağlığı dispanserleri, sağlık ocağı, hükümet ve belediye doktorlarından alınabiliyordu. Yeni yönetmelikte bu yetki sadece işyeri hekimlerine verilmiş durumda. Kadın işçiler işyeri hekimliği müessesesinin genellikle işverenler tarafından yönlendirildiğini, çok nadir durumlarda işçi lehine çalıştığını biliyorlar. Bu durumda rapor verme yetkisinin işyeri hekimliğiyle sınırlandırılması, kadın işçi açısından ciddi bir hak kaybıdır.

Ayrıca kadınlar genel olarak küçük işletmelerde çalışıyor, buralarda şu anda işyeri hekimleri bulunmuyor, ileride çalıştırılabileceğine dair umut beslememiz için de herhangi somut bir gösterge yok. Yönetmelikte İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 38. maddesine gönderme yapılarak 'geçiş süreci için sağlık hizmeti sunucularından alınabilir' deniyor.

Fakat bunların hangi kurumlar olabileceğine dair bir açıklama bulunmuyor. Ayrıca İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun uygulanması konusunda hükümet hiç de istekli görünmüyor.

Bu yönetmelikteki tek yenilik gebe-emzikli olma durumunda gece vardiyası yasağının uzatmayla 1.5 yıla çıkarılmasıdır. Yine gece vardiyasında çalışan işçilerin listeleri iş müfettişlerinin denetimine açılmış, eski yönetmelikte bu yoktu. Kaç kişinin çalıştığı, bunlar içinde kadınların sayısı, emzikli ve gebelik durumlarının tespiti açısından denetim önemlidir.

Kreş yine şartlara bağlı

"*Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik*"e gelince, sendika üyesi kadınlar, kadın örgütleri çok uzun zamandır, kreş açma yükümlülüğünü işyerindeki kadın sayısına bağlayan eski yönetmeliğin yanlışlığını vurguluyor, bu hesabın kadın erkek çocuklu çalışanların toplamı üzerinden yapılması gerektiğini belirtiyorlardı.

Son yönetmelikte de 2004 yönetmeliğinde olduğu gibi kreş açma yükümlülüğü yine 150'den fazla kadın çalıştırılan işyerlerine getiriliyor. Emzirme ve bakım odaları açma zorunluluğu 100 kadından fazla işçi çalıştıran işyerleri için geçerli.

TUİK Mayıs 2013 verilerine baktığımızda kadın çalışanların sadece yüzde 18'inin 50 ve üzeri çalışanı bulunan işyerlerinde istihdam edildiğini görüyoruz. Bu durumda pek çok kadın çalışan kreş hizmetinden mahrum kalmaya devam ederken eskiden olduğu gibi işçi sayısı fazla olan yerlerde ise işverenler bu ek yükümlülüklerden kurtulmak için kadın sayısını yine 100 veya 150'nin altında tutmaya devam edecekler.

Bu yönetmelikte de 2004 yönetmeliğinden ayrıntılı olarak tanımlanmış

kadınların lehine olabilecek bazı maddeler kaldırılmış, örneğin genel ve özel hükümlerin tanımlandığı ikinci bölümün 5. maddesinin şu şekilde olan h şıkkı "*Dinlenme ve diğer iyileştirici olanakların sağlanması ile ilgili olarak; gebe işçinin sigarasız ve dumansız bir ortamda gerekli aralıklarla oturarak veya rahatça uzanacak şekilde fiziksel ve zihinsel olarak dinlenmesini sağlayacak şartlar temin edilir. Gebe, yeni doğum yapmış ve emziren işçinin sık tuvalete gitme ihtiyacı göz önüne alınarak uzun süreli çalışmalar ve ekip çalışmaları bu gereksinime uygun olarak düzenlenir, ayrıca enfeksiyon ve diğer hastalıklara karşı gerekli hijyen şartları sağlanır. Gebe ve yeni doğum yapmış işçinin, kişisel ihtiyaçları göz önüne alınarak, beslenme molasının, temiz içme suyu temininin ve diğer ihtiyaçlarının kendileriyle de istişare edilerek karşılanması sağlanır.*" bütünüyle kaldırılmış. Oysa gebe ve doğum yapan kadınlara dair çok önemli ayrıntılar ve bu ayrıntılar üzerinden tanımlanmış yükümlülükler getiriyordu bu ve buna benzer maddeler. Bunlara rağmen işverenler mola, tuvalet şartlarını düzenlemek şöyle dursun, onları daha az yorulabilecekleri işlere yönlendirmekten bile imtina ediyorlardı. Hele yeni örgütlenen yerlerde bunu, sendikalı kadın işçiyle mücadele etmek için kullanıyor, onlara '*ya bu şartlarda çalış ya da git*' diyebiliyorlardı.

Yine özellikle ana akım medyada, '*eşleri ölmüş babalar da kreş hizmetinden yararlanacak*' diye yeni bir hakmış gibi sunulan durum da eski yönetmelikte bulunuyordu. Temmuz 2004 yönetmeliğinin *Oda ve Yurtlardan Faydalanacaklar*, alt başlığının 16. maddesine baktığınızda, '*Oda ve yurtlardan kadın işçilerin çocukları ile erkek işçilerin annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş çocukları faydalanırlar*', cümlesini görürsünüz.

Gerçek düzenlemeler

Ayrıntılar bir yana sadece kreş konusundaki tutumuna bakarak hükümetin kadın istihdamını arttırmak isteyip istemediğini anlayabiliriz esasında. Kadın istihdamı artırılmak istenseydi, yıllardır çözümlenmeyen kreş sorununa çalışan kadınların işlerini kolaylaştıracak bir çözüm bulunur, mesele işverenlere havale edilmezdi.

Bu iki yönetmelik de bizce yeni İş Kanunu'na ve 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na eski yönetmelikleri uyumlu hale getirmek için çıkarıldılar. Yapılması gereken şeylerdi yani. Ve yeni yönetmelikler kadınlar için yeni haklar getirmediği gibi mevzuatın şu veya bu şıkkında saklanıp kalmış bazı haklarımızı da elimizden alıyor.

Bu konuda yandaş ve ana akım medya en büyük destekçileri. Ama bir destekçileri daha var; kadınlara ilişkin çıkan kanun ve yönetmeliklerin bizzat kadın çalışanlar tarafından da bilinmemesi, sendikalı işyerlerinde bile sendikaların, kadınlara dair gelişmeleri takip edecek kadın yapılarına veya kadın uzmanlık dairelerine sahip olmaması...

Biz sendikalı kadınlar olarak sözde yönetmelikler değil, fabrikalardaki yaşamımızı kolaylaştıracak, uygulanması denetlenecek gerçek düzenlemeler istiyoruz. Kadınlara yönelik düzenlemeler çalışan kadınların gerçek talepleri üzerinden, onları ve temsilcilerini de sürece katarak hazırlanmalıdır. Ayrıca yönetmelik çıkarmak pratikteki sorunları çözmüyor. Uygulama sorunu en büyük sorun. O nedenle yapılan her düzenlemenin ardından sağlıklı bir denetim mekanizması da kurulmalıdır. Kadınları erkek egemen ideoloji çerçevesinde geleneksel roller içine hapsederek çalışma yaşamından çekmeye çalışan sözde yönetmelikler değil, bizi farklılıklarımızla birlikte, eşit yurttaşlar olarak gören ve iş yaşamında önümüzü açacak yönetmelikler istiyoruz.

Kadına yönelik şiddet son bulsun

Yasalara, yönetmeliklere, şiddet araştırmalarına rağmen kadına yönelik şiddet artıyor. Kadın örgütlerinin yanı sıra siyasi partilerin, sendikaların, meslek örgütlerinin bu konuda daha duyarlı olmaları gerekiyor.

Son dönemlerde her sorunun şiddet yoluyla halledilmeye çalışılması, devletin güvenlik güçlerinin en sıradan, en demokratik talepleri bile tomalarla, biber gazı, copla bastırması, insanların öldürülmesi özellikle büyük şehirlerde bir şiddet atmosferinin esmesine yol açtı.

Diğer yandan komşularla 'anlaşma değil savaş' esasına dayalı politikalar da kadınlara yönelik erkek şiddetini arttırıyor. Rojavalı kadınların uğradığı taciz ve tecavüzler savaşın en çok kadınları vurduğunun açık göstergesi olarak karşımızda duruyor.

Şiddet şiddeti besliyor ve bu ortamdan en çok zarar gören kesimi yine kadınlar oluşturuyor. Kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet her açıdan sıcak geçen yaz aylarında da durmadı.

Bağımsız İletişim Ağı'nın (Bianet) yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre, Ağustos'ta 24 kadın ve bir kız çocuğu namus cinayetine kurban gitti; 21 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edildi. 19 kadın yaralandı; yedi kadın ve kız çocuğuna da cinsel tacizde bulunuldu.

Şiddete uğrayan kadınlar artık eskisi kadar pasif kalmıyorlar, şiddet yuvası olan evlerini terk ediyorlar, boşanmaya çalışıyorlar, ya da boşanıyorlar. Ama ne yazık ki ayrıldıktan sonra bile eski eşler tarafından öldürülebiliyorlar. Yetersiz, çoğu zaman kağıt üzerinde kalan kadınları koruma önlemleri onları hayatta tutmaya yetmiyor.

Bianet'in şiddet raporuna göre öldürülen iki kadın, şiddet gördükleri için defalarca koruma talebinde bulunmuştu. Karısını bıçakla yaralayan iki erkekten biri hakkında uzaklaştırma kararı vardı, biri ise daha önce karısını darp ettiği için yargılanmış ancak serbest kalmıştı.

2013'ün ilk sekiz ayında 122 kadın öldürüldü; 118 kadına tecavüz edildi; 146 kadın yaralandı; 117 kadına cinsel tacizde bulunuldu. Temmuz'da dokuz kadın öldürüldü, 20 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edildi; 19'una cinsel tacizde bulunuldu.

Öldürülen kadınların yüzde 83'ü kocaları ve sevgilileri tarafından katledildi; yüzde 84'ü kocaları ya da eski kocalarından şiddet gördü.

Kadınlar karakollardan korkuyor

Mor Çatı Kadın Sığınağı'nın 2013 yılının 6 ayına ilişkin yayınladığı raporda başta 6284 Sayılı Yasa (Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun) olmak üzere, mevcut düzenlemelerde yer alan kadınlar için sığınak, sosyal ve ekonomik destek gibi yükümlülüklerini devletin gereğince yerine getirmediği vurgulanıyor.

Sürekli toplantılar yapılıyor, raporlar yazılıyor, istatistikler açıklanıyor hatta 2012-2015 yılları arasına ilişkin kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planımız bile var. Ama kadınların korkusuzca sığınabileceği bağımsız sığınaklar artık yok, kamuya bağlı sığınma evlerinin sayısı 120'yi geçmiyor, belediyelere bağlı sığınma evlerinin sayısı ise bir elin parmakları kadar.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yasa ve yönetmeliklerde yer alan, sığınak, şiddet gören kadınlara ayni nakdi destek, kreş desteği, mesleki eğitim desteği de var ama kadınlar bu desteklere ulaşmakta güçlük çekiyorlar. Bazı durumlarda kadınlar caydırılırken kimi durumlarda, kadınların bu yardımları alması, aylarca sürüyor.

Belediyelere bağlı sığınaklar da içinde olmak üzere tüm sığınaklar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesindeki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine bağlandı. ŞÖNİM'lere ilişkin yönetmelik, destek hizmetlerini merkezi hale getirdi. Mor Çatı'nın raporuna göre bu durum, sığınak ihtiyacı olan kadınları sürecin daha ilk adımında kolluk kuvvetleri ile karşı karşıya getiriyor. Şiddete uğrayan kadınlar ise karakollara gitmekten çekiniyorlar. Gittiklerinde de zaten konuyu bilmeyen insanlarla karşı karşıya kalıyor, bu konuda eksik ya da yanlış bilgilendiriliyorlar. Eksik bilgi alan kadınlar sığınak haklarından da yararlanamıyorlar.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele, ciddi ve samimi çok yönlü bir politikayı gerekli kılıyor. Bu konu, yaptık oldu, ile geçiştirilebilecek bir şey değildir. Çünkü biz erkek egemenliğinin çok güçlü olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Kadınların güçlendirilmesi, bu konu ile uğraşan kadın örgütlerinin yapılarının güçlendirilmesinin yanı sıra üyelerinin ve çalışanlarının bir kısmı kadın olan sendikaların, meslek örgütlerinin kadına yönelik şiddetle mücadelede daha somut adımlar atması, bu konuda kadın örgütleriyle işbirliği yapması lazım.

Quimicos ABC Kadın Sekreteri Danielle Franco:

SENDİKAMIZDAN BEKLENTİMİZ KADIN-ERKEK DENGESİ'NİN İNŞA EDİLMESİ

Danielle Franco, Brezilya'da kimya sektöründe örgütlü Quimicos ABC Sendikası'nın kadın sekreteri. Ayrıca sendikanın 48 yöneticisi arasındaki 9 kadından biri. Geçtiğimiz aylarda sendikamızı ziyaret eden Brezilyalı heyetin içinde o da vardı, kadın sekreteri arkadaşımıza Quimicos ABC'de kadınların durumunu ve taleplerini sorduk...

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Sendikanızda kadın oranı nasıl, genel üye sayısı içerisinde kadınların yeri nedir?

Delegasyonda yüzde 26 kadın var... . Son kongrede (Mart 2013) yüzde 74 erkeğe karşı yüzde 26 kadın delegemiz vardı.

Sendikanızın örgütlü olduğu sektörde kadın ağırlıklı yerler neresi?

İlaç, kozmetik ve plastik sektörlerinde örgütlüyüz. Bizim bölgede 40 bin işçi var. 20 bini sendikalı...

Sendikanızda kadın komisyonları gibi bir kadın örgütlenmesi var mı, nasıl örgütleniyorsunuz?

Biz fabrikalardaki kadın işçilerin sorunlarını sendikaya taşıyoruz.

Fabrika temelli bir örgütlenmeniz mi var?

Evet, fabrikalardan kadın işçileri sendikalara taşıyacak bir örgütlenmemiz var. Merkez Kadın Komisyonu'nda dokuz kadınız.

Merkez Kadın Komisyonu'nun altında ne tür komisyonlar var?

Sendikamızın 48 sekreteri var. Bunun 9'u kadın. Bu 9 kadın bir komisyon oluşturuyor, bu komisyonu oluşturan kadınlar plastik, kozmetik ve ilaç işkollarından geliyor. Bu kadınların çoğu fabrika çalışanı. Boya, tutkal vs. üretimi yapan petrokimya endüstrisinde, ağır iş sayıldığı için kadınlar daha çok işletmenin büro işlerinde çalışıyor. Sendikamızda kadınlar daha çok fabrika çalışanlarından oluşuyor. Esas orada örgütlenmeliyiz, kadınların esas gücü oralarda yoğunlaşmalı. Üst düzey yönetimlerde kadın yok.

Sendikanızın yönetim kademelerinde kadınlar var mı?

Sizin Türkiye'de 5 yönetici var bizim seviyemizde, bizde sekreter deniyor ve sendikamızın 48 sekreteri var, bunun 9'u kadın. 9'dan biri benim. 48'in 11'i üst düzey, bu 11 kişiden biri kadın. Ben seçileli bir hafta oldu. Bu 11 kişi, yukarıda karar verenler. 48'den bir de yalnızca kadınlardan oluşan bir komite var, 9 kadından oluşan.

Ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz kadınlara yönelik?

Kadınlar için gerekli ihtiyaçları belirliyoruz. Bunları tüzüğe koyabilmek için, bu istekleri hazırlıyoruz. Kadınlara yapılan tacizleri takip ediyoruz.

Yoğun yaşanıyor mu bu tür olaylar?

Fabrika içinde taciz çok yaşanıyor. Bir de şeflerin yaptığı baskı, yüksek sesle bağırması da moralman bizi etkiliyor.

Kadın-erkek ücretleri arasında bir farklılık var mı?

Evet, biraz fark var. Kadınlar, erkekle-

rin ücretlerinden yüzde 30 düşük ücret alıyorlar.

Taciz ve şiddet konusunda nasıl önlem alıyorsunuz?

Şeflerin yaptığı baskı var... Bağırması mesela... Moralimizi bozuyor... Bu tür olaylar olduğunda işvereni konu hakkında bilgilendiriyoruz.

Yasalarda bir önlem var mı?

Birkaç sene önce kadınlar için özel bir kanun yapıldı, *Maria da Penha Yasası*. Kocasından çok dayak yiyen bir kadın ve bu olayın peşinde çok koştu, oraya buraya şikayet etti ve sonunda sesini duyurabildi; yani sesini yükseltti, sonunda da kadınların kocalarından dayak yemesini önleyen bir kanun çıkarıldı... Bir kadına kocası vurduğunda şikayet edebilir, kanuna başvurabilir, tazminat alabilir, yani herşey var, o yüzden bu kanuna dayanıyoruz...

Kreş var mı?

Hayır, yok.

İşçi kadınların çocuk bakımı problemi nasıl hallediliyor?

Toplu sözleşmemizde kreş yardımı diye bir tutar var. Çocuk 2 yaş 4 ay olana kadar, yani 28 ay olana kadar bu kreş yardımını alıyor kadınlar.

Yeterli mi peki?

Göndereceğiniz okula göre değişiyor, genelde anaokulu oluyor. Yerine göre değişiyor...

Özel mi, devlete bağlı kreşler mi?

Kişi, parayı ödüyor, makbuzu alıyor, vergi numaran vs. yazılı, ibraz ettiğinde bu paranın bir miktarı karşılanıyor. Örneğin bazı anneler komşusunun çocuğuna bakıyor, ona para ödüyor, o da makbuz veriyor, makbuz karşılığında tutarın bir kısmı kadınlara ödeniyor.

Size göre, çalıştığınız sektörde kadınların en önemli sorunu nedir?

Kadın-erkek dengesinin çözülmesini bekliyoruz. Örneğin kıdem ve terfi konusunda eşitsizlikler bulunuyor; fırsat eşitliğinin olmasını istiyoruz.

Kimya sektöründe çalışıyorsunuz, sağlık sorunlarınız oluyor mu kadınlar olarak?

Bu konularda sendikaya gelip şikayet eden kadınlar var. İşyerinde aynı yerde sürekli aynı kadınların çalışmaması, hastalığın kronik hale gelmemesi için işyerlerinde problemlere karşı önlem alınıyor.

Büyük firmalarda sağlık ve güvenlik alanında çalışan bir komisyon bulunuyor. Bunlar işyerinde, 'yangın olduğunda nereden çıkılabilir, nasıl kaçılır' şeklinde bir dizi iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri konusunda işçileri eğitiyorlar. Kendileri de seçilerek geliyorlar ve bu konuda eğitim alıyorlar. Biz onlarla ortak çalışıyoruz.

Diğer sendikalardaki kadınlarla veya ülkedeki kadın hareketiyle bir bağlantınız var mı? Ortak eylemlilikleriniz oluyor mu?

Konfederasyon seviyesinde işbirliğimiz oluyor. Konfederasyonlar bizde sektöreldir, kimya konfederasyonu, petrol konfederasyonu vs. Onun üzerinde olanlar da ulusal sendikalardır.. Örneğin CUT, sendikalar üstü bir birliktir, başka sendikalar da buna bağlıdır, o seviyede çalışmalarımız oluyor.

Sendikamız, CUT'un kadın kollarıyla işbirliği yapar, sendikamızın 9 kadından oluşan Kadın Komisyonu, birlikte işler yapıyoruz. CUT'un yönetiminde şu anda yüzde 30 kadın kotası var, 2015'e kadar yüzde 50'ye çıkarılması düşünülüyor. ■■■

'Maria da Penha Yasası' Nedir?

1983 yılının Mayıs ayında uykusunda kocası tarafından vurulan ve belden aşağısı felçli kalan ***Maria da Penha Fernandes***'in adını alan yasanın hikâyesi aslında çok tanıdık. Olay sonrası iki hafta hastanede kaldıktan sonra eve dönen Maria da Penha, kocasının ikinci öldürme girişimiyle karşı karşıya kalır. Bu kez banyoda elektrik vererek hayatına son vermeye çalışır ekonomist ve öğretim üyesi kocası, Kolombiya kökenli Brezilyalı Marco Antonio Heredia Viveiros. Aynı zamanda üç kızının da babası. Bu olaydan bir yıl sonra, 1984 yılında Maria da Penha yasal bir mücadele başlatır. Yedi yıl sonra, 1991 yılında Viveiros, jüri kararıyla 15 yıl hapis cezası alır. Ancak temyiz yoluyla mahkumiyetten kurtulur. 1996 yılında ikinci davada da 10 yıl hapis cezasına çarptırılır. Ancak yasalar uygulanmaz. Mücadele etmeyi bırakmayan Maria da Penha, uluslararası hukuk yollarına başvurur. 2001 yılında, Amerikan Devletleri İnsan Hakları Komisyonu, Brezilya hükümetini şiddete karşı koruyuculuk görevini yerine getirmediği ve yasaları uygulamadığı için sorumlu tutar. sonucunda 2002 yılında ceza süreci işletilir, Maria de Penha'nın kocası olaydan 19 yıl sonra tutuklanır. Bu olaya istinaden, Brezilya Hükümeti 2006 yılında Aile İçi Şiddet yasası çıkartarak bu yasaya sembolik olması açısından ***Maria da Penha Yasası*** adını verir. ■

Ege Standard Profil'de direnişteki kadın arkadaşlarımızla konuştuk:

Erkekler şartlardan dolayı hemen işten ayrılıyordu

Ege Standard Profil'de direniş devam ediyor. Direnişçiler arasında kadınlar da var. Hem de bir hayli etkinler. Çadırın ve ağaç gölgesinin yetmediği Manisa sıcağında Petrol-İş üyesi arkadaşlarımız, bütün yaz nöbet tuttular. Herkesin sendikaya üye olma ve direnişe katılma hikâyesi farklı. Manisa'ya bağlanıp, onlara kulak veriyoruz.

Söyleşi: Necla Akgökçe

Neval Kızıl: 32 yaşındayım. Evliyim, lise mezunuyum. 8 yaşında bir oğlum var, bu yıl üçe geçti.

İlk işyeriniz mi Standard Profil?

Hayır, 14 yıldır çalışıyorum. Daha önce Teleset ve Vestel gibi işyerlerinde çalıştım. Burada 10 aydan beri kadroluyum. Altı haftalık da bir kursiyerlik dönemimiz oldu.

Ders mi aldınız, doğrudan üretimde mi çalıştınız?

Önce normal ders, sonra beş haftada fabrika içerisinde kurs gördük. Bir işi size gösteriyorlar ertesi gün de başlıyorsunuz o işi yapmaya. Kurs dediğim bu, çünkü eleman eksikliği vardı ve parçaların da zamanında çıkması gerekiyordu. Kursiyerlik dönemi bitmeden malzemelerin kesildiği finisyon makineleri vardı, oraya getirdiler.

Başka yerlerde de çalışmışsınız Standard Profil'in farkı neydi, niçin girdiniz bu işyerine?

Üç vardiyaydı. Şartların iyi olduğu, performans zammı olduğu söylendi. "*İleride kreş açacağız, hiçbir şeyden mahrum kalmayacaksınız*" denildi bize. Kreş açılacak diye hatta ikinci çocuğu düşünüyordum. Çünkü ben çalışmak istiyorum, emekli olabilmek için bir beş sene daha çalışmam lâzım. Ama beklentilerimiz çıkmadı.

Kaç saat çalışıyordunuz?

Normalde 8 saat ama vardiyalı. Sabah 07.00 akşam 19.00 arası, yani 12 saat çalıştığımız dönemler de oldu.

Ne tür bir iş yapıyordunuz?

Standard Profil'de otomobillere sızdırmazlık parçaları üretiyoruz. Cam kenarlarında lastikten yapılmış parçalar var ya, onları. Ben gelen malları verilen ölçülerde kesiyor, makineye sokup çıkarıyor, kontrol ediyorum, çapaklarını alıyordum. Benden sonra gelen arkadaşa o şekilde veriyordum.

Kadınlar genel olarak sizin yaptığınız türden işleri mi yapıyorlar?

Normalde kadınların yaptığı iş, çapakçılıktı; yani malzemeyi temizlemek. Fakat yeni girenlerin özellikle de erkeklerin işte çok durmamasından ve kadınların daha çalışkan olmasından dolayı kadınlar her işi yapıyorlardı. Preste de, finisyonda da kadınlar vardı.

Neval Kızıl

Niye durmuyorlar?

Asgari ücretle, bu paraya bu kadar iş yapılmaz, düşüncesi var onlarda.

Kadınlar niye asgari ücretle çalışmaya ses çıkarmıyorlar sizce?

Ben kendi açımdan cevaplayayım bu soruyu. Benim için önemli olan sigorta ve 8 saatlik çalışma olmasıydı. Eşim çalıştığından dolayı bir gelirim var. Ayrıca üç vardiya olması da önemliydi. Çünkü çocuğuma vakit ayırmam gerekiyor. 14 yıldan beri çalışıyorum ve eşimle vardiyaları sürekli dönüşümlü ayarlıyoruz.

İşten çıkıp eve gittiğinizde ev işleri yapıyor muydunuz?

Hiç sormayın olmaz mı? Eşimin büyük katkısı var esasında. Ev işleri olsun, yemek olsun, çarşı, pazar alışverişi olsun. Ama tabii benim de yapmam gereken işler var. Çünkü o da sürekli evde bulunan bir insan değil. Yemek hazırlanacak mesela, benim yapmam lâzım. Bazen dışarıdan alıp yiyoruz, o şekilde idare ediyoruz. Temizlik hafta sonları oluyor genellikle.

Sendikalaşma sürecini nereden duydunuz, nasıl dahil oldunuz?

Arkadaşım aracılığıyla duydum. 14 yıldan beri çalışıyorum, çalıştığım hiçbir yerde sendika yoktu, sendikanın bu kadar artı getireceğini bilmiyordum. Kaç senedir hep asgari ücretle çalıştım, bir kere de sendikalı olayım, insan gibi çalışayım bari dedim. Çünkü emekli olmak istiyorum, yaşlılıkta 800-900 TL ile nasıl geçinir insan. Benim kaygılarım daha ziyade geleceğe yönelikti yani. Petrol-İş'in iyi bir sendika olduğunu öğrendim, gerçekten de bize katkıları oldu...

Ne gibi?

Her türlü ihtiyacımıza kulak veriyorlar. Mesela çocuğunuz hastalandı, bir hastanız var, geçmiş olsuna geliyorlar. Çok iyi bir tutum bu. İçerideki arkadaşlarımız bile bizi arayıp sormuyorlar. Maddi ve manevi yönden sendikayı arkamızda hissetmek bize iyi geliyor.

İçeride kadınların özel olarak karşılaştığı ayrımcılıklar, aşağılanma, mobbing, taciz vs. var mıydı?

Ben yaşamadım ama yaşayan arkadaşlarımın olduğunu duydum. Ama mesela amirlerle oturup çay içen, yemek yiyen, arası iyi olan kadınların bir artısı olduğunu biliyorum. Mesela ben lavaboya gidemezken amirlerle arası iyi olan bir kadına rahatlıkla izin verilebiliyordu.

Günde kaç kere tuvalete gidebiliyordunuz, bu konuda kadınlarla erkekler arasında farklılık var biliyorsunuz, ne kadar kalabiliyordunuz?

SP'2'ye buton taktılar. Herkesin çalıştığı yerde bir buton var. Ona sicilinizi giriyorsunuz. Sen malzeme yapınca buton otomatikman sayıyı sayıyor. Makineyi durdurduğun an iş bitmiş görünüyor, o nedenle rahat tuvalete gidilemiyordu. Adam kalkıp bize bir dakikanın hesabını soruyor. O makineyi sürekli nasıl çalıştırabilirsiniz, sonuçta insansınız, malzeme alacaksınız, su içmeye veya tuvalete gideceksiniz. Bu çok kötü bir uygulama. Sendikalaşmak istememim nedenlerinden biri de buydu benim.

Saniyelerle yarışıyorsunuz?

Evet, ancak yerine birini bulacaksın veya amirin gelecek oraya sicilini girecek, herkesin haberi olacak tuvalete gittiğinden. Psikolojik baskı bu. Çalışırken de öyle, bu malzemeyi on saniyede takmam gerekiyor mesela. Tut ki bir saniyede taktım, cihaz otomatikman duruşa geçiyor. Bunlar birikiyor, birikiyor üç, beş, yedi oluyor, sonra sana; iki dakika neredeydin, üç dakika neredeydin, diye hesap soruyorlar. Başka yerlerde de çalıştım ama böyle bir şeyle ilk defa karşılaştım.

İki ayı direnişte geçirdiniz, umudunuz, beklentiniz ne?

Umudum olmasa direnişi sürdürmezdim, buraya gelmem iş arardım, evde çocuğuma bakardım. Buraya her gün iki-üç kilometre bisiklet sürerek geliyorum. Sendikaya, arkadaşlarıma, bu insanlara güveniyorum. Beklentilerim de çok yüksek. Umarım sendikalı olarak işyerine geri döneriz.

Ayşen Tufan: 11 aylık elamandım burada. Meslek Lisesi mezunuyum. Kendi mesleğimi yapmak istemedim. İlk iş deneyimim değildi benim Standard Profil. Daha önce beş yıl Vestel'de çalıştım. Evliyim, biri dört buçuk yaşında, biri 22 aylık olan iki küçük kızım var. Çocuklara Akhisar'da kayınvalidem bakıyor. Aramızda büyük bir kopukluk var. Sanki başka birinin çocukları, sanki komşunun çocuğunu getirmişiz, eve koymuşuz gibi. Suçluluk hissediyorum.

Buraya alınırken siz de bir eğitimden geçtiniz mi?

Evet, aynı eğitimden geçtim. Eğitim sırasında günlük 20 TL ücret alı-

Ayşen Tufan

yorduk. Ama kadrolu işçiler kadar çalışıyorduk. Vestel'de de üretimde çalışmıştım. Burada da üretime girdim. Mayıs'ta başlamıştım, ama o bir buçuk aylık süre bir senemi yedi benim.

Siz de mi asgari ücret alıyorsunuz?

Asgari ücret artı yüzde on ama... Göremedik o yüzde 10'u bir türlü, her seferinde bir bahane uydurup kesiyorlardı. Bazen yaptığımız mesainin bile parasını alamadık.

Siz nasıl girdiniz fabrikaya?

Fabrika açıldığında "*Çok iyi fabrika, ücretler yüksek, sosyal haklar yerinde, ileride kreş olacak*" denildi. Burada ücret açısından parmakla gösterilen Faber ve Bosch vardır, onlar gibi bir fabrika olduğunu söylediler. Cazip geldi ama işe girince hiç de öyle olmadığını gördük. Daha sonra da 2012 girişlilere vaad edilenlerin hiçbiri verilmeyecek dediler. Ben de 2012'de girmiştim.

Kaç kadın işçi var?

SP1 ve SP'yi topladığımızda 400-450 kadını bulur. Kreş açma zorunluluğu var, yasal olarak. Başbakan da iki sendikaya üye olabilirsiniz demişti zamanında, dışarı çıktığımızda hiçbir yerden destek bulamadık. Kreş meselesi de onun gibi oldu. Buranın mimarı da aynı şeyi söylüyor, denetlemelerde kreş, anaokulu var, gözüküyor. Ama şu an oraları depo olarak kullanılıyor. Buranın bir personel müdürü vardı daha sonra işten çıkarıldı. Onun yanına gittim. Çünkü ben parayla baktırıyordum çocuğuma. Buradan 850 TL alıyor, bunun 450 TL'sini bakıcıya veriyordum. Dedim ki; "*Hani kreş sözü vermiştiniz bize, ne zaman açılacak kreş?*" "*Onun için ayrı ödenek olması gerekiyor*" dedi. "*Ama yasal hakkımız*" dedim. Bana bir sürü mazeret uydurdu.

Ne iş yapıyordunuz, çalışma koşullarına dair siz neler demek isterdiniz?

Çapak operatörüydüm. Makasla çapak alıyorduk. İnsanın biraz da yapısına bağlı her şey. Mesela o kadar laf söyleniyor, bazıları hiç ses çıkarmayabiliyor. Beni insanların içinde azarlayacak, benim tansiyonum yükselecek, hâlâ duracağım. Yok böyle bir şey. Normal olarak insanın 12 saatte çıkarttığı sayıyı kadının sekiz saatte çıkarmasını istiyor. Yapamayınca azarlıyor, insanı rencide edici kelimeler kullanıyor üretim müdürü. Ağızlarına geleni söylüyorlar. Tabii ki ses çıkarmak lâzım.

Direnişin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Biz hakkımızı aradığımız için buradayız. Ve bize anarşistler, teröristler, PKK'lı deyip, içeri almayacaklarını söylüyorlar. Böyle şey olur mu, anayasal hak olan örgütlenme hakkımızı kullandık biz. Önemli olan sendikanın içeri girmesi diyen de var. Sendika içeri girsin tamam ama ben de içeri gireyim. Biz olmasak, sendika nasıl olur? Ben de içeri girinceye kadar bu fabrika önünde olacağım. Tazminatmış, oymuş buymuş, bu para meselesi değil, bunu geçti. Bir de benim daha özel sebeplerim de var...

Nedir o sebepler?

Ben tehdit telefonları aldım, yığınla taciz telefonu aldım, burada olduğum ve direndiğim için. Eşim sessiz, sakin biridir, onunla aramı bozmaya çalıştılar. Gecenin bir yarısında arayıp iğrenç iğrenç mesajlar yolladılar. Benim alnım açık, eşim de bana sonuna kadar güveniyor. İstediklerini yapsınlar, onlarla yasal yollardan da ilgileniyoruz zaten. Yani, onur meselesi yaptım ben. Elebaşısın diyorlar; öncülük yaptığımı düşünüyorlar. Bir taraftan da seviniyorum; onları korkutabilmişim demek. O yüzden sendika içeri girecek, ama bizim de içeri girmemiz lâzım. Ben başarıyı bizim de içeri girmemiz olarak değerlendiriyorum.

Petrol-İş'e söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Burada olan arkadaşlarımız dahil olmak üzere sendikamızla aramız iyi. Maddi manevi destek oluyorlar. Parasal açıdan biraz zorlanıyoruz tabii. Eşim çalışıyor, eve giren bir maaş var. Ama burada tek kişi çalışan arkadaşlarımız da var, onların durumu çok kötü.

Berna Can: 32 yaşındayım. 10 aydır bu fabrikada çalışıyordum. Evliyim sekiz yaşında bir kızım var. Annem bakıyor kızıma, çalışırken de o bakıyordu. Annem veriyordu, ben okuldan alıyordum, öyle idare ediyorduk.

Sizin eğitim durumunuz nedir?

Ben iki yıllık üniversite okudum. Halkla İlişkiler mezunuyum. Ben de içeride çapakçılık yapıyordum. Daha önce Vestel'de de bantta çalışmıştım. Çalışmayı seviyorum. Evde durmak sıkıcı. En önemlisi de Manisa şartlarında yaşamak çok zor artık, son iki yıldır kiralar çok arttı. 600-650 TL kira veren insanlar var. Biz de ev aldık, kredi çekmiştim, o zaman buraya girmeye karar verdim. İyi bir fabrika demişlerdi. Alındık, başladım. Başlangıçta iyiydi sonra biz SP2'ye geçtik ve otomasyon sistemi getirdiler. Otomasyonla birlikte tuvalete bile gidemez olduk, bir dakikanın hesabını sormaya başladılar. Bu durum bizi çok sıktı, bunalttı.

Bu baskılar sizi çözüm aramaya itti ve sendikaya üye oldunuz…

Evet, çok doğru... Baskılar... Pres bozuluyor örneğin sayı çıkmıyor. Niye bu sayı çıkmıyor, diye top-

Ayşegül Toplar

lantılar yapıyorlar, sizi zorluyorlar. Bazı insanlar ise çok rahat çalışıyordu, onlara hoşgörü gösteriliyordu. Biz günde bir kez bile tuvalete gidemiyorduk. Çok özel bir durum olduğunda gidebiliyorduk tuvalete. Bazıları istedikleri gibi takılıyor, istedikleri zaman tuvalete gidebiliyordu. Sen orada saatlerce çalışıyorsun, sana insan muamelesi yapmıyorlar. Canınız sıkılıyor elbette.

Ayrıcalıklı olan kesimin ne özelliği vardı ki?

Ekip liderinin arkadaşı oluyordu mesela ona daha rahat bir işe veriyorlardı. İnsan kayırma vardı.

Eşiniz, aileniz direnişinizi destekliyor mu?

Eşim de ailem de destekliyor. Eşimden hiç böyle bir şey beklemiyordum ama destekliyor beni. O bakımdan rahatım. "*Arkadaşlarla sendikaya üye olmaya karar verdik*" dedim, o da "*sen bilirsin inşallah olur, sendikalı bir yerde çalışmak gibisi var mı?*" dedi. Eşimin beni buralara göndereceğini düşünmüyordum. Ama hiç sorun çıkarmadı. Hâlâ da destekliyor. Kadınlar için buraya gelmek çok daha zor, eşiyle sorun yaşayan arkadaşlar oldu. Eşi göndermeyenler oldu, gelmeyenler oldu, ikna edip gelenler var...

Siz ne düşünüyorsunuz direnişin geleceği hakkında?

Haklarımızla işimize geri dönmeyi düşünüyoruz. Bazen ümitsizliğe kapıldığımız oluyor. Ama bazen olacak olacak diyoruz. Başlarken deniyordu bize bazen 300 bazen 400 gün sürüyor direnişler diye. Biz bir ay bile dayanamayız diyorduk ama 78 gün oldu işte. Hala buradayız

Ayşegül Toplar: Sekiz aylık elemandım. Çapakçılık yapıyordum. İki çocuğum var. Kızım 17, oğlum 9 yaşında. Ben de daha önce Vestel'de iki yıl çalışmıştım. Oradan buraya geldim. İçeri girdikten sonra bayağı bir hayal kırıklığına uğradım. İnsanların menfaatleri için her şeyi yapabileceğini gördüm. Ekip liderleriyle ya da şeflerle iyi olan, arkadaşlık kuran insanların daha rahat çalıştığını gördüm. Bize bir yere geçin dediklerinde, geçemeyeceğim, o işi yapamam deme şansımız yoktu. Ama onlar biz orayı istemiyoruz dediklerinde geçmiyorlardı. Ben tuvalete bir kez zorla gidiyorken ayrıcalıklı olanlar dört, beş kere gidebiliyordu.

Kayırmacılık vardı yani?

Evet, ben bu fabrikada insan ayrımının olduğunu gördüm. Sonra sendikalaşmaya karar verdik. Aynı bölümde çalıştığım bir arkadaşım söyledi bana. Benim eşim de, babam da şimdiye kadar sendikalı bir işyerinde çalışmamıştı. Ben de öyle, sendikanın ne yararını ne de zararını biliyordum. Arkadaşım artıları anlattı bana. Yaşadıklarımı düşündüm. Bir yerde dur demek lâzım, dedim. Buradaki sistemi değiştirelim, bir adım atalım, dedim.

Psikolojik taciz veya kadın olmanızdan kaynaklanan bir taciz yaşadınız mı?

Psikolojik baskı vardı. Benim gibi çok çalışan insanların sinir olduğu bir ortamdı, çünkü başkaları rahat çalışırken, sen hem çalışıyor hem aşağılanıyordun. Sayıyı yetiştireceğim, diye ter içinde kalıyordum, başkasının yanına bu durumda eleman veriliyor. Ama sen tek başına yapmak zorunda kalıyordun. Üstüne bir de buton sistemi getirildi. O sistem iyice bunalttı bizi. Haksızlığa karşı sendikalaşmaya karar verdim. Ekip liderleriyle arası iyi olanlara bir şey olmuyordu. Bir arkadaşım var mesela, birkaç hatalı mal çıkarmış, ekip lideri ona, "*Bugün benimle çay içmeye gelirsen onları yazmam*" demiş. Arkadaşım çok kızmıştı. Daha sonra işi bıraktı o yüzden. Evli bir arkadaşım daha vardı, işten çıktı. Ekip lideri portifçilere dağıtmış telefon numarasını. Onlar da arayıp rahatsız ediyorlarmış. Arkadaşların çoğu dile getirmiyorlar. Müdür bir arkadaşımızı sendikaya üye olduğu için kenara çekiyor ve "*İstifa et yoksa burada senin adını çıkarırım*" diyor. Böyle şeyler çok oldu.

Sizce nasıl biter bu direniş?

Kazanıp işe geri dönmeyi ve sendikalı çalışarak, çocuklarımıza daha iyi bir gelecek vermeyi bekliyoruz. Umutluyuz, sendikamızdan da memnunuz. Her zaman destekler. İnşallah iyi olur. Bugünleri hatıra olarak çocuklarımıza anlatacağız.

Gülcihan Çelik: 20 yaşındayım, bekârım ama anneme, babama ben bakıyorum,yani ev bakıyorum. Evin tek çalışanıyım. Bir ablam var, o çalışmıyor evde. Babam emekli değil, başka hiçbir gelirimiz yok. Ben eve ne getirirsem o. Denkleştirmeye çalışıyorum.

Siz de mi çapakçılık yapıyordunuz?

Yok, ben presçiydim, sıcak pres yapıyordum. Ara kaynağı yapıştırıyordum. Bir arkadaşımız beni aradı "*Sendikaya üye olmak ister misin*" dedi. Oturduk, konuştuk. Olalım, dedik olduk. Burada ilk günlerde gece vardiyası çıkışında sendika üyesi

Gülcihan Çelik

Fulya Dinçer

arkadaşlarımız direnişe geçtiler, biz de yedi-üç çalışıyorduk, üçten sonra katıldık. Fotoğraflarımızı çektiler. Bir-iki hafta ücretli izin adı altında dışarıya çektiler. İzin bitiminde de çıkardılar. Şefe itaatsizlik tutanağı tutmuşlar "*İmzalamıyorum, sekiz ay çalıştım, şimdi mi itaatsizliğim tuttu*" dedim. Sonra çıkardılar işte ve buradayız. Zorlanıyorum ama pişman değilim.

Babanız hiç çalışmamış mı peki?

Muş'tan geldik orada tarla vardı ve hayvancılık yapıyorlardı. Tek iş buydu, burada yapamıyor onu. Ablam çalışamıyor, bir saat bir fabrikaya gidiyor, dayanamayıp çıkıyor. Annem de rahatsız ev işlerini yapamıyor. Ablam ev işlerini yapıyor. Evlenirsem yanıma alırım artık. Bizim durum bayağı zor.

Siz içeride olumsuz davranışlarla karşılaştınız mı?

Ben şahsen yaşamadım, ama duyduklarım oldu. Bazı kadınların şeflerle araları aşırıydı. Bunun avantajlarını da görüyorlardı. Pek çalışmıyorlardı. Yüz verdin mi gülümsedin mi tamamdır, yüz vermeyince eşek gibi çalışırdın. Kaliteci bir arkadaşımız vardı, ona kalite şefi benle yemeğe çıkacaksın filan demiş. Çıkışını aldı bu yüzden. Tuvalete girip çıkmada sorun yaşanıyordu. Bir dakika geç kalınca, "*Hesabını vereceksin, kul hakkı yedin*" diyordu.

Fulya Dinçer: Evliyim, iki çocuk annesiyim. Oğlum 13, kızım beş buçuk yaşında, çocuklara annem bakıyordu, şimdi de öyle. 11 aydır kadrolu olarak çapakta çalışıyordum, işleri yetiştirdikçe ek işler eklendi. Yanımda çalışan bir arkadaşım bana "*Abla sen burada başını kaldırmadan çalışıyorsun. Bazı bölümde bulunan arkadaşlar şeflerle makinelerin arasına oturmuşlar, muhabbet ediyorlar*" demişti bir seferinde, öyle çalışıyordum yani. Alnımın teriyle para kazanayım istiyordum.

Sizin eğitim durumunuz?

Lise. Yüzde 80-90 lise mezunu zaten. İlk başta üniversitenin ve lisenin altını almamışlardı. Yaş sınırı da vardı, ama biz çıktıktan sonra onu da kaldırdılar.

Nasıl sendikalı oldunuz sendika hakkında bilginiz var mıydı?

Evet, sendikayı biliyordum. Daha önce Ariston'da çalışıyordum, orası da sendikalıydı. Oradaki çalışma ortamını gördüm. Haklarımız yerindeydi, yemek, her şey saati saatineydi.

Herkes ne kadar yapması gerekiyorsa işi o kadar yapıyor, bir tane fazla ürün yoktu. Bütün işyerlerinin böyle olması gerektiğini düşündüğüm için de Petrol-İş'e üye oldum. Petrol-İş'in de iyi bir sendika olduğunu duydum.

Eşiniz destekliyor mu sizi?

Eşim destekliyor. Annem pek desteklemiyordu, "*yaşın geçiyor, sonra başka yerde nasıl iş bulursun*", diyordu. Sonra o da alıştı. Ben de direnişin olumlu sonuçlanacağını düşünüyorum.

Aslıhan Gürşen: 19 yaşındayım, 18 yaşında girdim bu işe. Endüstri Meslek Lisesi mezunuyum. Celal Bayar Üniversitesi'nde iki yıllık Makine Eletronik'te kaydım var ayrıca. Burası ilk işim.

Hangi bölüm?

Elektrik elektronik bakım onarım.

Buraya uygun herhalde?

Bakım onarım bölümü var, ama oraya kadınları almıyorlar. Bakım onarım erkek işiymiş. Kadından bakımcı olmazmış. Öyle diyorlar yani. Okulundan mezunum, kendi işimi yapmak isterdim, olmadı.

Bana bir baskı yoktu. Ama ne isterlerse onu yapıyordum. Şunu öğren, diyorlardı, öğreniyordum. Bir makinem vardı üç metre boyundaydı- Aslıhan 1.50 cm boyunda küçücük bir kız- Şu şekilde çıktım ben, ciddi bir rahatsızlığım vardı, iki günlük rapor aldım ama yatakta bile kımıldayamıyordum. Buraya raporu gönderdiğimde "*Yanıma gelsin*" demiş büyük şef. "*Rahatsızlığın nedir?*" dedi, "*Omuriliğimde bir sorun olmuş*" dedim. "*Sen 10 ay çalışmışsın yedi günlük raporun var, bu çok*" dedi. Benim yedi gün raporum yok. Hepsini toplasanız dört gün eder.

Hem okuyup hem çalışıyor musunuz?

Evet, babam bizden ayrıldı, annem bakıyor bize, çalışıyor. Maddi durumdan dolayı çalışıyorum.

Bu yıl çalışayım hem kendim için para biriktiririm hem de üniversitede okuyan ağabeyime katkı olur, diye düşündüm ve girdim Standard Profil'e. Küçük olduğumdan belki bana iyi davrandılar.

Aileniz ne diyor burada olmanıza?

Annem "*Sendika iyi de şimdi para lazım, çalışmamız gerekiyor, ya içeri giremezsen?*" diyor. Bir arkadaşım bana "üye ol" dedi, oldum. Daha sonra onların yanına eyleme çıktım.

Aslıhan Gürşen

Yasemin Çakmak

Sendikaya siz neden üye oldunuz?

Bu rapor olayında çok aşağılandığımı düşündüm, biraz da ondan sendikaya üye oldum. İki gün rapor almıştım ve hastaydım, çalışma arkadaşım 10 gün aldı ve hiçbir şeyi yoktu. Ben inandıramadım hastalığıma, bu onuruma dokundu. Aylarca 12 saat çalıştık. Sosyal hayatım hiç yoktu. Ama para biriktirmem şarttı.

Ne iş yapıyordunuz?

Finsiyondaydım, fitilin ilk maddesi benden çıkıyordu. Havalandırma yoktu, sıcaklık yüksekti. Bana yönelik değildi belki ama baskı vardı. Buton sistemine göre çalışmak berbat bir şeydi. Haksızlıklar karşısında susamazdım.

Siz neler umuyorsunuz gelecek için?

Fabrikaya sendikalı girmek istiyorum. Bir gün de olsa, çalışayım diyorum.

Yasemin Çakmak: Geçen sene Ağustos'un 22'sinde işe başladım. Dört hafta kursiyerlik yaptıktan sonra 23 Eylül'de kadro aldım. Ticaret Meslek Lisesi mezunuyum. Evliyim, üçüncü çocuğuma hamileyim. Bize işe girerken büyük bir fabrika, ücretler çok iyi, denmişti. Öyle olmadığını içeri girince gördüm. Burası ilk işyerim değil, daha önce Çetin Plastik'te çalıştım üç sene ve sürekli asgari ücretle çalıştım ben, nereye girsem asgari ücretle giriyordum. Ben de çapakta çalışıyordum.

Çalışma şartları zorluyor muydu?

Sayıları yükselttiler, yeni girdiğim zaman çok zor çıkarıyordum. Ne yaparsan yap beğenmiyorlardı. Son zamanlarda her şey daha da kötüleşti, kapıda kart basıyorduk, üretime girince, yerimize gittiğimizde, sicil numarası giriyorduk, masada da butona basıyorduk. Lavabo mesafesi uzundu, beş dakika yol sürüyordu.

Bu yüzden mi sendikaya üye olmaya karar verdiniz?

Yok. Bunlar da var, ama asıl önemlisi birkaç arkadaşımı işten çıkardılar, çok üzüldüm ve kızdım. Bir arkadaşım yeni evliydi, borç ödüyordu, performans düşüklüğünden attılar, diğer arkadaşımın yeni bebeği olmuştu onu da çıkartılar. Bu haksızlıklar karşısında Polo bölümünde hep beraber sendikaya üye olduk. Hemen haberleri olmuş. Hep beraber çıkartıldık.

Neden direniştesiniz ve ne anlama geliyor sizce direnişte olmak?

Burayı yönetmesini bilmediler, işçiler arasında ikilik yarattılar. "*Bu çok, yapamıyorum*" dediğimde, "*Kapı orada*" diyebiliyorlardı. Ama bazılarına hiç ses çıkarmıyorlardı. Bana da haksızlık yapıldı. Mesela geçtiğimiz Kasım'da bir günüm kesilmiş, oysa o ay benim mesailerim vardı. 29 gün üzerinden verildi ücretim. Bu haksızlık. Söylediğinde hiçbir şey yapmıyorlardı. Bu kadar işçi burada bekliyorsa, yönetimde bir sorun var, demektir. Kime prim veriyor, kime vermiyorlar. Yan sanayiden bir şey beklemiyorsun ama buradan bekliyorsun. İşçinin emeğinin karşılığını vereceksiniz ki o da size versin. Kıymet bilinmiyor. Gece vardiyasında 15 dakikada iki poğaça veriyorlardı. Şimdi gece vardiyasında yarım saat kahvaltı veriyorlarmış. Biz burada direnince, bazı şeyler değişti. Her gün buradayım. Ziyarete gelenlerle iyi şeyler yaşadık. Direniyoruz. Gireceğiz, umutluyum…

Sabriye Doğan: 23 yaşındayım. Ben de eve bakıyorum. Van'dan göç ederek 1995'te Çanakkale'ye gelmiş bizimkiler. Bir ağaçlandırma seferberliği vardı, babam orada çalışıyordu, biz daha küçüktük o zaman. Oradaki iş bitti, sonra da buraya geldik.

Standard Profilin neyini beğendiniz de girdiniz buraya?

Vardiyalıydı ve bize girerken 8 saatlik iş demişlerdi. Parası da Manisa şartlarına göre iyiydi. Kötü de olsa başka çarem yok çalışacaktım, o da ayrı bir mesele. Üç yıldır çalışıyorum, daha önce de çeşitli fabrikalarda çalıştım. Kadınlar burada asgari ücreti kaderleri gibi görüyorlar, bu çok kötü bir şey.

Siz neden üye oldunuz sendikaya?

Çalışmak kaderimse kendi haklarıma sahip çıkmak için ben de sendikaya üye olurum, diye düşündüm. İşçiysen işçisin, bu senin insanca yaşama hakkını ortadan kaldırmıyor. Ben insanca yaşamak istiyorum.

Sizin aileniz nasıl karşıladı?

Evde tek çalışan ben olduğumdan bizim durumumuz zor. Herkes karışabiliyor, teyzem gelip niye çıktın diyor, amcan gelip başka bir şey söylüyor. Ailem de etkileniyor tabii. Buradayız ve direniyoruz.

Sabriye Doğan

DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu:

Bütünlüklü bir kadın politikası oluşturacağız

Türkiye'nin iki büyük işçi konfederasyonlarından birine, DİSK'e ilk kez bir kadın genel sekreter olarak seçildi. Arzu Çerkezoğlu'nu yıllardır, grev, direniş alanlarından tanıyoruz. İyi konuşur, iyi pazarlık yapar, geri adım atmayı pek sevmez. Onunla önümüzdeki dönemde DİSK'te yürütülecek kadın çalışmalarını konuştuk. Çok güzel haberler verdi bize.

Söyleşi: Necla Akgökçe

Nisan ayında DİSK'e genel sekreter seçildiniz. Bu işçi konfederasyonları açısından bir ilk. O günden bu güne neler yaşadınız

Nisan ayında olağanüstü bir genel kurulda genel sekreter olarak seçildim. DİSK'in 47 yıllık tarihinde ilk kadın yönetici ve genel sekreter olma onurunu delege arkadaşlarımız bana verdiler. Nisan ayından bu yana kısa bir süre geçmesine rağmen Türkiye'de çok önemli çok yoğun bir dönem yaşadık. 1 Mayıs İşçi Bayramı'nda yıllarca mücadele verildikten sonra kazanılan Taksim Meydanı, yeniden emekçilere kapatıldı. Ardından da Gezi Direnişi geldi, bu süreçte hakikaten de Türkiye en önemli tarihsel kırılmalarından birini yaşadı. Böylesi bir dönemde DİSK gibi bir konfederasyonun genel sekreterliğini yürütmek bir yanıyla zordu diğer yanıyla da çok önemli bir sorumluluk yükledi bize.

Bir kadın olarak sürece baktığınızda yaptığınız çıkarsamalar neler? Büyük bir işçi konfederasyonunun kadın sekreteri olmak nasıl bir şey?

O günden bu yana sendikal camiadan, demokratik kuruluşlardan, kadın örgütlerinden gelen çok sayıda mesaj ve yazıda iki tür beklenti olduğu ortaya çıktı. Bir bütün olarak sendikal alanda DİSK Genel Sekreteri olarak beklentiler var. Bunun dışında kadın genel sekreter olarak kadın örgütleri, kadın emekçiler, DİSK içinde kadın çalışması yürüten arkadaşlarımız nezdinde de kadın çalışmaları açısından bir beklenti var. Konfederasyonumuzun Türkiye'de kadınların yaşamın her alanında ve özellikle çalışma yaşamında yaşadığı sorunlar karşısında bütünlüklü bir kadın politikası oluşturması her iki eğilim açısından öne çıkan bir beklenti, beklentiden de öte temel bir ihtiyaç.

Yönetime seçildiğimizden bu yana siyasi iktidar ve sermaye örgütleriyle karşı karşıya geldiğimiz her alanda mücadele ettik. Böyle göğüs göğüse mücadelenin olduğu bir dönemde kadın olarak yer almanın kuşkusuz bir takım zorlukları da vardı. Altından kalkmaya çalışıyoruz. Kadın olmanın sendikal mücadele alanında da şüphesiz dezavantajları var. Ama sendikalarımızın kadın

emekçilerle buluşması kadın örgütlenmesi, kadınların sendikal süreçlere katılımı, sendikalar açısından önemli bir yenilenme dinamiği oluşturuyor. Kadınların sendika yönetimlerinde yer alması, sendikal mücadele içinde daha fazla bulunmasının simgesel değeri de çok yüksek. Herkesi heyecanlandırıyor ve umut veriyor. Bunu yaşayarak görüyorsunuz.

Devrimci Sağlık-İş gibi taşeronda örgütlenen, üyelerinin çoğu kadın olan bir sendikadan geliyorsunuz. Esnek, güvencesiz, işler de, hükümetin kadın istihdamının politikasının temel taşını oluşturduğu bir dönemde kadın istihdamının seyri ile sizin DİSKé yönetici olarak seçilmeniz arasında bir parellelik var mı, sizce ?

Böyle bir gerçeklik var. Sermayenin emeğe saldırı stratejilerinin en önemli odak noktalarından birisinde kadınların bulunduğu bir dönemde, sendikal hareket içinde yenilenmeci anlayışların temsil mekanizmalarında kadın olması kaçınılmaz bir durum. Beni DİSK Genel Sekreterliğine getiren süreç, sağlık iş kolunda güvencesizleştirmeye, taşeronlaştırmaya karşı yaklaşık on yıldır verdiğimiz mücadelenin bir sonucudur. Kadın işçilerin yoğun olduğu bir iş kolunda kadınların hakikatten ön saflarda yer aldığı bir mücadelenin temsilcisi olarak da genel sekreterliğe gelmem elbette bir tesadüf değil. Gezi Direnişi başta olmak üzere tüm toplumsal mücadele süreçleri önümüzdeki dönemde kadınların sendikalarda daha fazla yer alacağını gösteriyor.

Önümüzdeki dönemlerde, kadınlar mücadele içinde de yönetim mekanizmaların da daha fazla yer alacaklar ve daha etkin durumda olacaklar; yaşamın doğal akışı bizi buraya götürüyor.

Sermayenin kalkınma programlarında, çeşitli özendirme ve kredilerle kadın girişimciliğinin artırılmasının, esnek çalışmanın bir model olarak sunulmasının yer aldığını biliyoruz. Özellikle son 30 yılda sermayenin emek üzerinde tahakküm alanını çok genişledi. Emek sömürüsü açısından baktığımızda neoliberal dönem diye tarif ettiğimiz bu sürecin, ana eksenlerinden birinin kadın emeği sömürüsü olduğunu düşünüyorum. Aksi durumda sermaye kadın istihdamını bu kadar diline dolamazdı. Güvencesiz çalışmanın temel çalışma biçimi halini aldığı, taşeronlaşmanın ve esnek çalışmanın dünyanın her yerinde yaygınlaştığı bu dönemde kadın emeği, en güvencesiz, en fazla esnek biçimde çalıştırılan bir emek gücü olarak karşımıza çıkıyor.

Kadınların ev eksenli, çağrıya bağlı, mevsimlik tarım işçiliği, yarı zamanlı çalışma gibi güvencesiz çalıştırma düzenekleri içerisinde işgücü piyasalarına savrulduğu bir düzenden bahsediyoruz. Kriz ve yoksulluğun yarattığı çürümenin, toplumsal öfkenin ve krizin kadını hedef aldığı bir toplumsal düzenden bahsediyoruz. Kadın emeğinin kadın düşmanlığı, şiddet sarmalında daha fazla değersizleştirildiği yeni bir rejimle karşı karşıyayız.

Bu durumda kadın mücadelesinin güçlenmesi önemli. Saldırının odağında bizler varsak direnişin odağında da bizler olacağız.

Kadınların sendikalarda yönetime gelmesiyle bir şeyler değişir mi ya da neler değişir, DİSK'te neler değişebilir?

Mutlaka bir takım şeyler değişmeli. Kadın emeği sömürüsünün çeşitli biçimlerine karşı bir sendikal mücadele programı, politikası ve ona uygun bir örgütlenme stratejisi geliştirilmesi, bunun sendikanın genel programına yansıtılarak hayata geçirilmesi, sendikal örgütlenmeye de çok önemli bir ivme katacaktır. "Birçok konu konuşuyoruz şimdi bir de bunu konuşalım"ın ötesinde, sendikal hareketin yapısal sorunlarının çözülmesi açısından çok temel bir alan, kadın işçilerin örgütlenmesi. Bunun için elbette kadın arkadaşlarımızla oturup tartışacak, programımızı ve modellerimizi oluşturacağız ama hayata geçirilmesinde erkek arkadaşlarımızın da desteğine ihtiyaç var.

DİSK'in mücadele anlayışı yalnızca çalışma yaşamıyla sınırlı değildir. Yaşamın her alanındaki toplumsal mücadelelerle iç içe yürüyen bir anlayışla şekillenmektedir. Bu nedenle kadın politikamızı da şekillendirirken yalnızca üretim alanındaki sorunları değil, şiddetten, toplumsal cinsiyet sorununa kadar yaşamın her alanındaki kadın sorunlarını kapsayan bir kadın politikası geliştirmeyi hedefliyoruz.

Kadınların ağırlıklı olduğu sektörlerde bile sendikalardaki kadın temsiliyeti çok düşük. Aktif üyeler olarak kadınların varlık gösterememe nedenleri nedir sizce?

Sendikal hareket içinde böyle bir tablo var. Bunun farklı bir örneği kamu çalışanları sendikal hareketi içinde görülmüştü. Yakın tarihimiz açısından bakıldığında bu sınıf hareketinin bütünü için de yeni ve yenileyici bir dinamikti. Kurulduğu alanda kadın çalışanların fazla olması ve kadınların etkinliğinin ön plana çıkması açısından önemli bir deneyimdi. KESK bugün yapısal olarak da hala kuruluş döneminin izlerini taşıyor. KESK içinde kadın arkadaşlarımızın yönetimler düzeyinde de etkin olduğunu görüyoruz.

İşçi sendikalarında ise tamamen tersi bir durum var. Geleneksel yapı içerisinde sendikalarda kadın yönetici yok denecek kadar az, konfederasyon düzeyinde ise hiç yok. Bu tablo ve sınıf hareketi içerisinde yaptığımız birçok tartışma, sendikal krizle birlikte ele aldığımızda bir yenilenme dinamiğinin göz ardı edildiğini gösteriyor bize. Sadece kadın yöneticilerin varlığı ve yönetimlerde

kadın olması ötesinde bir perspektifle bakmak lazım. Çünkü bir dönem bu mesele, sendika yönetimlerinde bir kadın olması gerekir, biçiminde bir şekil şartı gibi tartışıldı. Kadın çalışmalarının ve kadın örgütlenmesinin, bir program dahilinde bütün sendikalar ve konfederasyonlar açısından ortaya konması gerekiyor. Sendikalarda kadınların örgütlenme ve temsiliyet durumları değişmeden bugünkü yapısal sorunların da tümüyle çözülmesi mümkün değil.

Sendikalarda hakim olan erkek egemen zihniyet değişebilir mi peki, oradan nasıl görüyorsunuz durumu?

Kadınların sendikal mücadele içerisinde ve yönetimlerde yer alması, birlikte çalıştığımız erkek arkadaşlarımızın da bilincinde, değişimler ve dönüşümler yaratacak bir süreçtir. Aksi mümkün değil. DİSK açısından ben önemli olanaklarımız olduğu kanaatindeyim. DİSK'te bugüne kadar istenen kurumsallıkta bir kadın birimi/dairesi olmamış ama bunu da belli bir tarihsellik içinde değerlendirmek lazım. Çünkü DİSK'i, DİSK yapan temel değerler, yaklaşımlar ve perspektifler böyle bir yapıya hiçbir zaman karşı değildi. Bu süreçte bu olanakları iyi değerlendirip, merdiven altında güvencesiz çalışan 15-16 yaşındaki kız çocuklarını, evinden çalışan kadınları, mevsimlik tarım işçisi kadınları, plazalarda, hastanelerde temizlik ve taşeron işlerinde çalışan kadın işçileri buluşturan bir mücadele programını ve örgütlenmeyi hayata geçirmeyi başarabilmemiz lazım.

Kısaca sendikalarda erkek egemen zihniyet değişebilir mi sorusundan öte değişmek zorunda diyorum.

İki büyük işçi konfederasyonunda da kadın yapısı bulunmuyor. Batı'da 70'lerin ikinci yarısında, tamamlanmış bu yapılar. Önümüzdeki dönemde DİSK'te böyle bir yapılanma olur mu?

DİSK içinde bir kadın dairemiz, bir kadın komisyonumuz var, aslında. Burada çeşitli sendikalardan kadın arkadaşlarımız, bir çalışma yürütüyorlar. Ama önümüzdeki dönemde, kurumsallaşmamız gerekiyor. DİSK'e bağlı 19 sendika bulunuyor, bütün bu sendikalarda kadın çalışması bilincinin oluşturulması ve oralardan beslenen bir merkezi kadın politikasının, sendikalarımızda hayat bulmasını sağlayacak bir programın çıkartılması, önümüzdeki dönem açısından temel hedeflerimiz arasında yer alıyor.

Emek mücadelesi açısından baktığımızda kadın emeği sömürüsünün giderek artığını ve sermayenin buna yönelik istihdam biçimlerini kadınlara dayattığını görüyoruz, diğer yandan kadın hareketi Türkiye'de ve tüm dünyada yükseldi. Bu iki momenti yakalayan bir kadın emeği örgütlenmesi, bir kadın politikasının DİSK'te hayat bulmasını engelleyecek bir şey yok. Hem kadın işçilerin örgütlenmesi hem de sendikalarımız içinde kadınların daha aktif yer alabilmesi için bütünlüklü bir program oluşturacağız. Sendikalarımızdaki kadın arkadaşlarımızdan oluşan komisyonu aktif hale getiren, merkezi düzeyde oluşturduğumuz politikaların, işyerlerinde hayata geçirilmesini sağlayan hatta örgütsüz kadınları da içeren bir örgütlenme programını önümüze koymayı planlıyoruz. En azından bir yılı içeren bu programımızı kamuoyuyla da paylaşacağız. Bu alanda birlikte hareket ettiğimiz, diğer sendika ve meslek kuruluşlarından kadınlarla da ortak programlar da yapacağız. Olanakların fazla olduğu bir dönemdeyiz. Gezi direnişi bize kadınların direnişlerdeki gücünü gösterdi. Gezi'de kadınların o kadar ön planda olması tesadüfi değil. Böylesi bir dönemde iyi işler yapılabileceğine bu konuda mesafe katedeceğimize inanıyorum. Bu ise sadece kadınların değil, sendikal hareketin bütün olarak ciddi bir mesafe kat etmesi anlamına geliyor.

Sendikal Güç Birliği Platformu içinde bir kadın koordinasyonumuz var. Bu sözlerinizden ileride ortak işler yapacağımız anlamını çıkarabilir miyim?

Evet, DİSK'le Sendikal Güç Birliği Platformu, zaten dönem, dönem çeşitli sendikal meselelerde ortak etkinlikler yaptı. Kadın mücadelesi alanında da bu işbirliğini gerçekleştirmemiz mümkün. Hatta daha kurumsal adımlar atarak da daha büyük ve anlamlı işler de yapılabilir. KESK ve diğer örgütlerle de bu süreci ortaklaştırma sorumluluğunuz var.

Hekimsiniz, sendikal mücadele içindesiniz uzun süredir ve aynı zamanda bir çocuğunuz da var bunlar nasıl gidiyor birlikte biraz bunu anlatabilir misiniz?

Erkek arkadaşlarımıza göre çok daha dezavantajlı olduğumuz kesin. 1994 yılında hekimliğe başladığım zaman sendikal mücadeleye de başladım. Önce Tüm Sağlık-Sen'de daha sonra SES içinde üç dönem şube başkanlığı yaptım. 2001'den bu yana Devrimci Sağlık-İş'te sendikal çalışma yürütüyorum. 2007'den beri de sendikanın genel başkanlığını yürütüyordum. Bir taraftan da hekimlik devam ediyor. Kadın olmak, aynı zamanda anne olmak, bu işi zorlaştıran ama aynı zamanda zenginleştiren bir şey. Dünyayı değiştirme iddiasında olan bir kadın olarak yaşamın bütün farklı alanlarındaki mücadeleyi birlikte yürütmek gerekiyor.

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan Kocaeli Ünv. İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Kadınlar için temel gelir hakkı

Esnek isithdam, işsizlik, düşük ücret ve emeklilik yaşının yükseltilmesi kadınların formel sosyal güvenceye erişme imkanlarını daha da sınırlayacak. Bu şartlar altında kadınlar, aileye-haneye değil kendilerine koşulsuz olarak sağlanan düzenli bir nakit gelir olarak ifade edilen temel gelir hakkını savunulmalıdır.

Bugün üzerinde konuşabileceğimiz veya yazabileceğimiz her şeyi anlamsız kılabilecek bir ortamı yaşıyoruz. Sermaye ekonomik krizi başka bir ifadeyle birikim krizini aşmak için "savaş" ister cümlesini doğrulayacak bir gelişme yaşanmakta. Hemen yanı başımızda ensemizde hissettiğimiz savaşın yarattığı ve yaratacağı insani yıkım daha büyük bir savaş için içerde çığırtkanlık yapanların eşliğinde devam etmekte.. Bazı işçilerin ve sendikaların da kendi geleceklerini düşünmeden bu savaş çığırtkanlığına alet oldukları görülmekte. Oysa tarih işçi sınıfının bağımsızlık savaşlarının dışında hiçbir savaştan kazançlı çıkmadığını gösteriyor. Hele mezhep savaşlarının benzeri görülmemiş ve acımasızca işlenen nefrete dayalı insanlık suçlarına neden olduğu göz önüne alınırsa komşularımızda süregelen ve devam etmesi beklenen bir iç savaşın ve dış müdahalenin kadın çocuk demeden yüz binlerce insanın hayatına mal olacağı kuşkusuz. Yanı başımız-

da süren yangının, kanayan yaranın bize bulaşmaması imkânsız gibi.. Gündelik hayatımızı sürdürürken bütün bu olaylara gözlerimizi ne kadar kapalı tutabiliriz? Bu mümkün mü? 'bir hayatı kurtarmak için mucizeler yaratılırken sapasağlam bunca insanın bir anda öldürülmesi'...? Sendikalar hangi görüşten yana olursa olsun acilen savaştan değil barıştan yana tavır almalıdır. Savaşlarda en çok acı çeken ve çektirilen kadınlarınsa daha güçlü bir şekilde bu tavrı göstermeleri gerektiğine inanıyorum.

İnsan hakkı olarak sosyal haklar

Sosyal güvence insanlık tarihinin en eski ve değişmez ihtiyaçlarından birisidir. Sosyal güvenceden kastımız her insanın karşılaşabileceği hastalık, yaşlılık, ölüm, sakatlık gibi hem kişiyi çalışmaktan ve kendine bakmaktan önemli ölçüde alıkoyan, hem de ailenin diğer üyelerinin yoksulluk içine düşmesine neden olacak durumlara karşı korunması ve güvence altına alınmasıdır. Tarihsel süreç içerisinde insanların vazgeçilmez bir niteliğe sahip olan sosyal güvence ihtiyacı çeşitli mekanizmalarla karşılandı. Kapitalizmden önce veya kapitalist ekonomilere geçiş sürecinde bu ihtiyaç büyük ölçüde aile, dini kurumlar veya dönemin meslek örgütlerinin dayanışması ile sağlandı. Ancak sanayileşme, kırsal çözülme gibi sosyo ekonomik gelişmeler bu mekanizmaların işlevlerini kaybetmesine neden oldu. Özellikle 19.yüzyılın sonlarında batıda görülen işçi hareketleri ve sosyalist akımların güçlenmesinin sistem için yarattığı tehlike dönemin iktidarlarının bu alanda düzenlemeler yapma ihtiyacını gündeme getirdi. Sosyal haklar işte bu sayededir ki bir "insan hakkı" kategorisi olarak insanlık tarihinde yerini aldı. Örneğin bu yüzyılın sonunda ilk kez Almanya'da sosyal sigortalara ilişkin bir düzenleme yapıldı. Bunun anlamı kısmen de olsa sosyal güvencenin devlet düzenlemelerine konu olan zorunlu sigorta aracılığı ile sağlanmasıydı. Ekonomik ve sosyal gelişmeler devlet tarafından zorunlu olarak güvence altına alınan hem risklerin hem de kapsanan kişi sayısını artmasını sağladı. Bugün kişinin toplumun tüm düzeylerinde (ekonomik, sosyal, siyasal) bağımsız ve tam vatandaş olması gerektiği ilkesini benimsemiş ülkeler, bunun ancak geniş ve güçlü bir sosyal güvenlik sistemi ile mümkün olabileceğini kabul etmektedir. Dolayısıyla artık günümüzde sosyal güvenlik hakkının kadın erkek, çocuk, yaşlı her insan için vaz geçilmez bir hak olduğu tartışmasız kabul edilmektedir.

Sosyal yardımlar kadınlara sosyal sigortalar erkeklere

Hem batıda hem de Türkiye'de sosyal güvenlik sistemi çoğunlukla önceki istihdam durumuna bağlı kılındı. Başka bir ifadeyle bir işte kayıtlı olarak çalışmak sosyal sigortlardan yararlanmanın temel koşuludur. Esas olarak evi geçindiren erkek modelinin hakim olması kadınların çoğunlukla bağımlı eşler olarak görülmesi sonucunu doğurdu. Türkiye'de bu model baştan beri hakim olmuş ve son dönem sosyal politkasını şekillendirmiştir. Bu gün kadınlar sosyal güvenlik sistemi kapsamında yer alan yardımlardan ya kayıtlı bir işe sahip olduğu için doğrudan, ya da başka bir sigortalının yakını olması halinde yani bir aile üyeliği nedeniyle bağımlılar (eş, çocuk) veya hak sahipleri (dul,yetim vb) olarak dolaylı bir şekilde yararlanırlar. Görüldüğü gibi bir işe sahip olmak bağımsız olarak bir sosyal güvenceden yararlanmak için yeterli değildir. Zorunlu sigorta sistemine dahil olabilmek için bu işin kayıtlı olması olması gerekir. Kayıtlı istihdam oranının oldukça düşük olduğu düşünüldüğünde kadınla-

rın zorunlu sigorta sistemine dahil olamadıkları, aile ya da evlilik statüsü üzerinden kendilerine bir koruma sağlayabildikleri görülebilir. Aslında veriler bu durumu çok açık olarak ortaya koyuyor. 2010 yılında sigorta primi ödeyen aktif sigortalı işçilerin (4/a) yalnızca %24'ü kadındır. Aynı gruptan yaşlılık aylığı alan pasif sigortalı kadın oranı ise %18'dir. Emek piyasasında var olan eşitsizikler zorunlu sigorta kapsamına giriş ve sistemin koruma düzeyi konusunda da eşitsizliklerin yaşanmasına neden oluyor. Esnek çalışma, geçici çalışma, ücret düşüklüğü, işsizlik süresinin uzaması ödenen pirm gün sayısını ve miktarını düşürdüğü için kadınlar düşük düzeyli bir sosyal korumaya sahip oluyor.

Aile üyeliğinden kaynaklı bağımlı ve hak sahibi statüsü üzerinden korunma hakkını elde edebilmek için sıkı şartların arandığı ve elde edilen yardımların düşük miktarlarda kaldığı biliniyor. Bu durum kadının karşılıksız emeğinin, aile içi katı cinsiyetçi işbölümünün ve akrabalık ilişkilerinin canlı tutulmasında önemli bir işlev görüyor. Devlet politikaları için de aynı şeyi söylemek mümkün. Gerçekte Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bir çok metninde yer alan güçlü aile vurgusu bu yapıyla bir sorunu olmadığını, tersine bu yapıyı geliştirerek sosyal politikaya ilişkin uygulamaları aile-kadın eliyle yürütmek stratejisini güttüğünü gösteriyor. Örneğin kendine bakamayacak durumda olan engellilerin devlet kurumlarında bakımını sağlamak yerine evde bakımını teşvik eden evde bakım ücretini alanların nerdeyse tamamı kadındır. Boşandığı için dul kalanlara değil ama eşi ölmüş olan ve sosyal güvencesi olmayan kadınlara maaş bağlanması, şartlı nakit transferleri kapsamında yapılan yardımların kadının hesabına yatırılması yeni dönem sosyal politika uygulamalarının aileye ve dolayısıyla kadına devlet eliyle yüklendiğinin göstergeleridir.

Düzenli nakit gelir

Sosyal güvenlik sisteminin diğer bir ayağını oluşturan sosyal yardımlardan yararlananların büyük oranda kadınlardan oluştuğu görülüyor. Gerçekten düşük miktarlı, hangi kriterlere göre verildiği belli olmayan ve belli bir yasal zemine kavuşturulamamış olan sosyal yardımlara başvuruyu yapanlar da genellikle kadınlar oluyor. Yoksulluk hallerini ortaya koyan bir çalışmada bunun bir nedeni olarak "onların yoksul olduklarını 'itiraf etmeleri'nin daha kolay olması." olarak gösterilmiştir. Bunu kolaylaştıran ailenin geçimini sağlamaktan sorumlu olmadıklarına yönelik kültürel normdur. Üstelik devlet baba/koca yerine geçerek kadınlara ve çocuklara sahip çıkması beklenebilir bir durumdur. Ailenin geçiminden sorumlu olmayan kadınlar yoksulluk hallerinde geçinememenin yükünü her yönüyle ve fazlasıyla taşıyor..

Tüm bu veriler sosyal güvenlik sisteminin toplumsal cinsiyet eşitisizliğini derinleştiren bir niteliğe sahip olduğunu gösteriyor. Esnek isithdam biçimleri, işsizlik, düşük ücret ve emeklilik yaşının 65 yaşına kadar yükseltilerek erkeklerle eşitlenmesine dönük düzenlemeler kadınların formel sosyal güvenceye erişme imkanlarını daha da sınırlayacak gibi görünüyor.

Bu nedenle çalışma hayatındaki konumlarından bağımsız olarak sadece toplumun üyesi oldukları için, aileye-haneye değil bireylere koşulsuz olarak sağlanan düzenli bir nakit gelir olarak ifade edilen temel gelir hakkı savunulmalıdır.

KAZOVA İŞÇİSİ KADINLAR DİRENİYOR:

Haklarımızı alana kadar buradayız

Kazova Trikotaj işçileri, işverenlerinin fabrikaya kilit vurup, onları tazminatsız, kıdemsiz atması sonucu işsiz kaldılar. Atıldıklarında dört aylık ücretleri de içerideydi. Direniş çadırı kuran işçiler fabrikayı terketmedi, şu anda üretime devam ediyorlar. Direnişçiler içinde bulunan kadın işçilerle, işçilik ve kadınlık sorunlarını konuştuk.

Söyleşi: Burcu Enül / Elif Irklı / Tuğçe Özserbes

AYNUR AYDEMİR

8 yıldır Kazova'da çalışıyorum. Hem makinecilik yapıyordum hem de kalite kontrol şefiydim. Aynı bölüm içerisinde her işi yapıyorduk. Evliyim, iki çocuğum var.

Direnişinizin 100. gününü geride bıraktınız, niçin direnişe çıktınız?

31 Ocak'tan beri gaspedilen dört aylık maaşımızı, kıdem tazminatlarımızı, ihbarlarımızı, senelik izinlerimizi, bunların faiz bedellerini istiyoruz. Bu güne kadar hiçbir şey istemiyorduk gelip uzlaşsalardı uzlaşacaktık, ama bundan sonra artık ne varsa hepsini istiyoruz. Çünkü artık bizim sabrımız taştı. Bardak doldu taşıyor.

Kaç kişiydiniz, kaçınız direniyor?

Toplamda 94 kişi... 30 kişi direniyoruz. 64 kişi direnmiyor ve bunun 10 kişisi tamamen kendini patrona hibe etmiş, adamış insanlardı.

İşveren dönerse çalışmaya devam eder misiniz?

İşyerini bu hale soktu, şu saatten sonra onunla kimse çalışmaz. Direnişte olan insanlar çalışmazlar, olmayanlara bir şey diyemem.

Çalışma koşullarınız nasıldı?

Çalışma koşullarımız berbattı. Çok zor şartlarda, baskı altında çalışmak zorunda kaldık ve şefler de baskı yapmak zorunda bırakılıyordu. Ben şeftim biliyorum. 24-40 saate varan mesailerle hiç çıkmadan, uyumadan çalışıyorduk. Resmi tatillerde bayramda bile olsa iş varsa çağırırlardı. Kadınlara küfür, hakaret, her şey mevcuttu.

Ne tür baskı vardı, mesela psikolojik şiddet var mıydı?

Evet insanlar kendiliğinden çıkıp gitsin, istiyorlardı. Ama nereye gideceksiniz, herkes yıllarca çalışmış burada. Ben şef

olmadan önce şef bir erkekti onun kafasına silah dayadılar bizim yanımızda, düşünün. Biz bunu gelen polislere de söylüyoruz. Diyorlar ki biz bir şey yapamayız gidin savcılığa verin. Ya da niye zamanında şikayet etmediniz dediler sonradan. Susturuluyordun içeride, tehdit alıyordun.

Erkek ve kadınların ücretleri arasında fark var mıydı?

Vardı evet. Erkeklere daha fazla ücret ödeniyordu, kadınlara ise daha düşük. Artı maaş verilirken, kocaları çalışıyor diye kadınlara verilmiyor sadece erkeklere veriliyordu.

Aynı işleri mi yapıyordunuz?

Evet, kadınlar daha çok ezilirdi bizim burada, öyle söyleyebilirim. Çünkü dikiminde kadın var, paketinde kadın var, üretimde hep kadın var. Sadece ütüsünde bir de dokumasında erkek vardı. Diğer aşamada komple kadındı burası, kadın ağırlıklı çalışılıyordu. Erkeklerin çoğu sabahlamaya kalmazdı ama kadınlar kontrol ve paket bölümünde çalıştıklarından mecburen kalıyorlardı. Yıllık izinlerimizi bile doğru dürüst kullanamıyorduk. 10 seneye yakın hiç izin yapmadan çalışmış insanlar var. Hamilelik döneminde 38 saat hiç uyumadan çalıştım ve acile kaldırıldım. Bebeğimi kaybediyordum

Sendikalaşmaya çalıştınız mı hiç?

Her katın yemek saati çok farklıydı, insanlarla bir araya gelemiyorduk ki sorunları paylaşalım, örgütlenelim. 11.30'da başlıyordu öğlen yemek saati 13.15'e kadar üç vardiya yemeğe çıkıyorduk. Dokuma bölümü gece, gündüz çalışıyordu zaten ve ben dokumadaki arkadaşlarımı direnişte tanıdım. Sekiz senedir bu firmanın içinde çalışıyorum ve tanımadığım çok arkadaşım var. Birbirimizi bu direnişte tanıdık.

Eşiniz çalışıyor mu ne iş yapıyor?

Eşim güvenlik görevlisi. Eşim yorulduğumu, çok ağır şartlarda çalıştığımı bildiği için bana çok yardımcı olur. Her konuda yemek bile yapar. İki yıldır bizi atmanın hazırlığını yaptıkları için sürekli, psiklojimizle oynadılar. Hepimizin sinirlere alt-üst oldu. Eşim bu konuda da yardımcıydı. Direnişten sonra herkesin psikolojik yardım alması gerekiyor.

Çocuklarınıza kim bakıyordu, şu anda kim bakıyor?

Annem bakıyordu kendi evimde ama şu anda bakamadığım için memlekette annemin yanındalar.

Sizce bu direniş nasıl sonuçlanır?

Biz haklarımızı alana kadar buradayız, gitmeyi düşünmüyoruz. Yani bu bedelse evet biz ödüyoruz zaten ödemeye de hazırız.

GÜLÇİN ÖZGÜR

Ben de üç yıldır, kalite kontrol bölümünde çalışıyordum. Aslında 10 seneliğim ama işte böyle para durumları çok aksıyordu, çıktım, tekrar girdim. Düzeldikçe geldim. Ondan sonra daha çok kötüye gitti. Eşimden ayrıldım, üç oğlum var.

Kaç saat çalışıyordunuz, en çok neden zorlanıyordunuz?

Sabah 8'de iş başı yapıyorduk. Ne zaman çıkacağımız pek belli olmuyordu. Sabahladığımız zamanlarda bile ertesi gün 16.00'a kadar zoraki çalıştırıyorlardı. En ufak bir hatamızda çok ağır küfürler yiyorduk. Hani tehditler de oluyordu. Patronumuz gelip coplarla karşımızda duruyordu. Emeklimize az kaldı, yok şöyle oldu ,böyle oldu, çıkamadık, böyle olacağını tahmin etmedik. İzine çıkardılar bizi, geldik fabrikayı kapanmış bulduk.

Erkeklerle kadınlar arasında da ücret farkı varmış galiba?

Evet vardı. Ayrıca kayırmaca da vardı. İşine gelen kişilere maaşlarını veriyorlardı, sevmediklerine vermiyorlardı. Erkekler ev geçimini sağlıyor düşüncesiyle onlara ücret verildiği oluyordu. Bir ayrım vardı.

Aklınızdan hiç örgütlenmek, birlikte direnmek geçmedi mi?

İnsanlar önceden korkaktı bu konularda, daha yeni yeni gözleri açıldı. Aralarında bir benim sesim çıkıyordu, beni de işten atmaya, attırmaya çalıştılar. Nerede olursanız olun ses çıkaran kadınları pek istemiyorlar, ayağını kaydırmaya çalışıyorlar.

İşyerinde psikolojik veya başka türden bir tacize uğradınız mı?

Küfür, hakaret ediyorlardı. Mesela bir gün benim kazakta sakatım çıktı, bana hakaret ettiler, küfür ettiler bağıra bağıra. Ama ben sesiz kalmadım, sessiz kalsaydım belki orada beni dövebilirlerdi. Ağıza alınmayacak küfürleri yiyorduk. Mesela benim masamda kalite kontrolcü arkadaşın işi yanlış olmuş ve geldi silah doğrulttu ben o sırada bayıldım. Patronumuz resmen psiko-

GÜLÇİN ÖZGÜR

pattı, psikolojik sorunları varmış ve bunu bize yansıtıyordu. Mesela başka bir arkadaşa copla saldırdı.

Direnişin geleceği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ya, çok ümitli değilim. Kaç aydır buradayız. Benim çalışmam lazım ufak tefek işler yapıyorum ama olmuyor. Bir asker bir de okuyan bir oğlum var. Ayrıca küçük oğlum da okuyor yani mecburum çalışmak zorundayım.

SONGÜL KARA

Üç yıldır çalışıyorum, konfeksiyon bölümünde makinacıydım. Evliyim, iki çocuğum var. Oğlum lisede, kızım orta okulda. Yıllarca onları birbirine emanet edip çalıştım. Gerçekten de çalışma koşulları çok ağırdı, ihracat firması burası o nedenle 80 saat mesai yaptığımız oluyordu. Kalmıyorsan mesaiye çek git. Yok bir şansın para almak için çalışmak zorundasın.

Ortalama çalışma süresi ne kadardı peki?

Mesai saatleri sabah 08.00, akşam 18.00 arasıydı. Ama hiçbir zaman 18.00'de çıkmadık. Mesai genellikle akşam saat 8'de bitiyordu. Cumartesi sözüm ona çalışmıyoruz ama hiçbir zaman bu olmadı. Mesailerimiz çok yoğundu.

Mesai ödeniyor muydu?

Hesaplanıyordu güya kendilerine göre itiraz etsen de kesiyorlardı. Muasebeye gidiyorsun, neden böyle diyorsun, hesaplamamışlar diyorlar. Çözüm bulamıyorsun yani kafalarına göre kesiyorlardı.

Kadın-erkek arasında ücret farklılıkları varmış...

Çok dengesizlik, çok ayırımcılık vardı; bunu her zaman hissediyorduk. Yanındaki arkadaşın 1000 TL'ye çalışıyor mesela sen 800 TL'ye çalışıyorsun. Kadın olduğun için 200 TL az alıyorsun. Genelde tekstilde çoğu yerde böyledir. Bunun nedenini sorduğun zaman senin başında kocan var, bekarsan baban var, abin var gözüyle bakıyorlar ama onlara göre erkek eve bakıyor. Hanımı var, çocuğu var. Klasik cevaptır. Ataerkil bir toplumuz maalesef.

Sizi rahatsız edici bir durum, mesela lavabo ihtiyacınızı gidermenizde sıkıntılar var mıydı?

Taciz şöyle oluyordu mesela. Paydosa yakın tevalete gidiyorsun. Neden gidiyorsun, paydostan sonra git, deniyor. Arkadaşım kadınım ben, ihtiyacım farklı. Ağustos sıcağında çalışıyorum, astım hastasıyım, tozlu yerde çalışıyorum. Saatte bir elimi yüzümü yıkamak zorundayım randıman almak için. Neden sık sık lavaboya gidiyorsun? Bu çok çirkin bir şekilde söyleniyor. Atölyenin bir başından diğer tarafına bağırılıyordu. "Otur yerine ne işin var lavoboda " diye...

Kadın olduğunuz için uğradığınız başka ayrımcılık var mıydı?

Olmaz mı? Biz para alamıyorduk, erkekler iniyordu muhasebeye ver şu maaşı diyorlardı, vuruyorlardı masaya ellerini, alıyorlardı. Biz alamıyorduk. Her yerde kadın-erkek ayrımı var ama en çok tekstilde var bu. Eve gidiyorsun çocuğun var, eşin var, evdeki işleri yapıyorsun, orada eziliyorsun. İşe geliyorsun, eziliyorsun.

Eşiniz evde yardım etmez mi?

O da tekstilde çalır. Ev işlerinde yardımcı olmuyor, klasik Türk erkeği. Şuradan bir bakdak su ver, tavrındadır. İşten çıkıyorum eve gidiyorum. Yemeğimi hazırlıyorum akşamdan, mesela bu akşam gidiyorum dün hazırladığım yemeği yiyorum. Yatmadan evvel ertesi günün yemeğini yapıyorum. Temizliğimi hafta sonu veya akşam yapıyorum.

Çalıştığınız sürede bir sendikaya üye olmayı veya örgütlenmeyi düşündünüz mü?

Yok öyle bir şey düşünmedik; neden, biz burada bölüm bölüm çalışıyorduk, ben dokuma bölümündeki hiçbir arkadaşı tanımazdım. Sabah giriş saatlerimiz farklı, öğlen yemeğe çıkış saatimiz farklı. Çoğu zaman çıkış saatlerimiz de farklıydı. Bilinçli bir şekilde yapılmış bir şeydi. Dokumadakiler öyle, ütüdekiler öyle. Makinada çalışanlarla konuşmak yasaktı.

Lavabolar haricinde her tarafta kamera vardı. En ufak bir şey yapıyorsun derhal odaya çekiliyorsun. Sürekli izliyorlar, adam Bodrum'a tatile gidiyordu ben mesaideydim ayağa kalktım lavaboya gideceğim direkt şefi arıyor diyor ki "Songül Hanım yerine otursun". Bu kadar yani...

Nasıl oldu işten atılmanız, bir de sizden dinleyelim?

Biz zaten dört aylık maaşımızı almamıştık. 94 kişiye sizi izne çıkarıyoruz, dediler.

Hiç haberimiz olmadan işten çıkartmışlar oysa. Ne kıdem, ne ihbar, ne

SONGÜL KARA

de maaşlarımız hiçbir şey alamadık. Hiçbir muhattap bulamadık. Haklarımızı, paralarımızı versinler gidelim.

Neden devam etmeyi düşünmüyorsunuz?

İnsanı izne çıkartıyorsun, bir hafta sonra geliyorsun bir gün önce hatta işteyken çıkarılmışsın haberin yok. Aynı şeyi ben sana uygularsam çalışır mısın?

İlkokul mezunuyum ben. Bizi hep "sus konuşma" diyerek bastırdılar, sindirdiler. Aslında bu başımıza gelenlerin nedeni "sus konuşma"nın yüzünden. Gaziantep doğumluyum,18 yaşıma kadar orada kaldım. "Sen sus konuşma, sofranı kur, çayını demle, temizliğini yap" dediler. Belki daha bilinçli olsaydık başımıza gelmeyecekti böyle bir şey. Daha çok farkına varacaktık dünyanın. Sadece çalışıp, çalışıp gitmeyecektik, neden diye sorabilecektik.

Nereye kadar buradasınız?

Nereye kadar gider bilemem ama biz bırakmayı düşünmüyoruz. İşveren vermek zorunda, yapacak hiçbir şeyi yok. Benim ilk altı aylık sürem bitti işsizlik maaşı 412 lira devletten maaş alıyorum. Bir kişiyi bile geçindiremez, bizim çoğumuzun evleri kira, hepimizin kredi kartı borcu var. Ev alıp banka kredisi ödeyen arkadaşlar var. Ben eğer buradan vazgeçersem patron aynı şeyi yine yapacak.

Ne olacak "Kazova'da çalıştın dört ay maaş alamadın, dört ay da benden alma.

Çık git" diyecek. Ama bunun peşini bırakmayacağız, bedeli ne olursa olsun.

Petrol-İş üyesi kadınlara söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Aynur: Asla bizim düştüğümüz hataya düşmesinler. Gerektiğinde kafasını kaldırıp kim olursa olsun karşısında durabilmeyi öğrensinler. Ben öğrendim. Bugünden sonra da kimseye kendimi ezdirmeyi düşünmüyorum. "Yaşamız geçmiş iş bulamayız" diye korkuyorlardı, buradaki kadınların çoğu. Korkmayın, siz çalışmak istedikten sonra bulursunuz iş.

Gülçin: Benim bütün kadınlara mesajım ücretleri iki gün bile gecikse susmasınlar hemen haklarını arasınlar. Çünkü biz ücret almadık ve dört ay boyunca sesimizi çıkarmadık, benim oğlum askere gidecekti bir bilet parası dahi yoktu ve patrona yalvardım ne olur bana en azından bir bilet parası verin dedim. Ben o gün bayıldım ve düştüm inanılır gibi değildi. Çocuğu iki gün sonra askere göndereceğim ve içerde benim maaşım duruyor. Burada gece sabahladık kolumun lifi koptu bir insan bu şekilde çalışabilir mi? Doktor kolum için 30 TL'lik bir alet verdi ve alamadım.

Songül: Kadınlar örgütsüz çalışıyor, örgütlenmesi lâzım en önemlisi bu. Çalıştığımız yerde bir arkadaşımızın en ufak bir rahatsızlığı olduğu zaman arka çıkmak zorundayız. Arka çıkmıyoruz, en büyük hatamız bu. Biz kendi kendimizi hiç sahiplenmiyoruz. Başkasına yapılmadığı sürece karşımızdakini hiç umursamıyoruz en kötüsü bu. Hiç sahip çıkmıyoruz. Aslında kadınlar güçlüler, biz erkeklerden daha güçlüyüz, daha dirayetliyiz. Ama biz birbirimize sahip çıkmıyoruz, erkekler daha çok sahip çıkıyorlar birbirlerine. İki erkek olsun, 100 tane kadını bastırabiliyorlar. Kadınlar birbirine sahip çıkmak zorunda. Her şeyi biz yapıyoruz. Kadın çalışıyor, çocuğa kadın bakıyor, ev işini yapıyor, yemek yapıyor. Bütün zorluklar sana ait. Eve bir araba alınır, ya baba kullanır, varsa erkek çocuk kullanır hiç anne kullanmaz. Bir şey yapılacaksa ilk önce baba yapar. Kadınların bilinçlenmesi lazım. Diretemiyorsun erkek gibi. Karşındakinin vereceği tepkiyi bilemiyorsun. Genelde patronlar erkek, müdürler erkek. Direnişimize destek bekliyoruz. Biz hakkımızı arıyoruz, kadınların bilinçlenmesi, örgütlenmesi, eğitilmesi lazım. Bunu ne yapıp edip başaralım. Biz kadınlar kızlarımızı, evlatlarımızı sahiplenmeliyiz.

Kazova İşçileri ile dayanışalım!

Kazova işçileri ürettikleri kazakları üzerine kâr koymadan, 30 TL'ye satıyorlar. Önümüz kış, alalım, giyelim, giydirelim...

Kazaklara ulaşmak için

Adres: İyiniyet Sokak, Numara 17, Merkez Mahallesi, Şişli.

Direnişin günlüğü:

kazovaiscileri.blogspot.com

kazovaiscileri@gmail.com

0542 353 68 17

http://www.facebook.com/pages/Kazova-Direnişi

https://twitter.com/kazovadirenisi

TARİHTEN KADIN SESLERİ

Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Annelik izni ve doğum yardımının tarihteki seyri

Hükümet geçtiğimiz günlerde Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılması Hakkında bir yönetmelik yayımladı. O yönetmeliği -Gebe ve Emzikli Kadınların Çalışma Şartlarına İlişkin Yönetmelik- takip etti. Bu yönetmeliklerin çalışan kadınlara fazla bir şey getirdiğini söylemek mümkün gözükmüyor. Fakat biz bu yazı kapsamında kadınlara yönelik sosyal politikaların tarihçesine değinmek istiyoruz.

Kadınlara yönelik sosyal politikaların tarihçesi sanayii devrimine kadar dayanıyor. Bu önlemlerin başında doğumdan sonra annelik izni, doğum yardımları, gece postalarında çalıştırma yasağı yer almaktadır.

Batı'da 19. yüzyılın ikinci yarısında doğumdan sonra bir annelik izni olması ve ücret kayıplarının telafi edilmesi, tartışılan ama pek çok ülkede de kabul edilen bir haktı. 1891-1892'de Fransız parlamentosunda konuyla ilgili tartışma açıldığında, bazıları İsviçre, Almanya, Avusturya, Belçika ve Hollanda örneklerini vermişler, işçi kadınların doğumdan sonra dört haftalık annelik iznine ayrılmasını öneren 1890'da Berlin'de yapılan Uluslararası İşçi Koruma Konferansına değinmişlerdi. Fakat bu tartışmalarda doğum öncesi izin ve ücret telafilerinden bahsedilmiyordu. O dönemlerde işçi kadınlar ya hamileliklerini gizliyor ya da kaçak çalışıyorlardı. Yine bu dönemlerde İsviçre'de sekiz, Almanya'da üç, Avusturya'da dört haftaydı doğum sonrası izini. Yalnızca İsviçre'de doğumdan iki hafta öncesi de izin veriliyordu. Çünkü İsviçre'de 1882'ye kadar sanayi işçilerinin yarısı kadındı, bu oran tekstil sektöründe yüzde 60 kadar çıkabiliyordu.

Daha sonraları İngiltere ve Portekiz 1891'de, İsveç'te 1900'de, dört haftalık doğum iznini kabul etti. Norveç ise 1892'de doğum izni yürürlüğe girdi ve bu izin altı haftalıktı. Bunu 1901'de Danimarka, 1902'de İtalya, Yunanistan izledi. Rusya ise 1912'de annelik izni kabul edilmiş oldu.

Annelik yardımları zaman aldı

Fakat ücretin neredeyse yarısına gelebilecek olan annelik yardımı sadece 1883'ten itibaren Almanya'da, 1887'den itibaren ise Avusturya'da vardı. Annelik yardımlarının Avrupa'ya yayılması çok zaman aldı.

1900'lü yıllarda Avrupa'da kadın hareketinin en önemli konularından biri annelik yardımlarıydı. Almanya'da 1903 tarihli sanayi ve sağlık sigortasında dönemin sosyalist feminist hareketinin katkılarıyla, 1903'de 1908'de ve 1911'de çeşitli değişiklikler yapılarak, annelik izni 8 haftaya çıkarıldı, annelik parası artırıldı ve evlerde çalışan hizmetlilere sağlık sigortası zorunluluğu getirildi. (Türkiye'de ev hizmetlileri hala bu hakka sahip değil)

Fransa'da 1909 tarihinde çıkarılan bir yasa ile doğumdan önce ve sonra toplam 8 hafta işe gelmeyen kadınlara işten atılmama garantisi sağlandı, fakat bu izin zorunlu değildi ve işçi kadınlar herhangi bir destek alamıyorlardı.

Fransa'da 1913 tarihinde Strauss yasası adı altında anılan bir mali yasayla da kadınların annelik yardımlarında bazı değişiklikler yapıldı. Bu yasa işverenleri annelik izni vermekle yükümlü kılıyor ve belirli konumlardaki işçi kadınlara belediyeler, bölgeler ve hükümet tarafından finanse edilen maddi destek sağlıyordu.

Yine 1913'te dört çocuktan fazla çocuğu olan ailelelere çocuk parası verilmeye başlandı ve memurlara da özel

destek parası veriliyordu. Ama bu para erkeklere veriliyordu. Bu, dönemin kadın hareketi aktivistlerinin büyük tepkisine neden oldu.

İtalya'da 1910 yılında değişik bir uygulamaya geçildi. Annelik fonu diye bir tür tür sigorta fonu oluşturuldu. Bu modelde zorunlu primleri, kadın işçiler, işverenler, devlet ödüyordu. Erkek işçilerin prim ödeme zorunluluğu bulunmuyordu. Kadın hareketi bu uygulamaya şiddetle karşı çıktı. Primlerin kadın işçilerin ödeyemeyeceği yükseklikte olmasının yanı sıra ödenen paranın da çok düşük miktarda kalması, temel eleştiri konusuydu.

Bu tarihlerde ABD'de kadınlara yönelik sosyal haklar pek gündemde değildi, annelik izni diye bir uygulama da yoktu. 1911'den 1930 yılına kadar geçen süre içinde ABD'de 30'un üstünde eyalette annelik yardımları gündeme geldi. Bu para genellikle muhtaç dul kadınlara veriliyordu. Bazı eyaletlerde kocaları tarafından terk edilmiş kadınlar, ya da bekar anneler de bu uygulamadan yararlanabiliyordu.

Bekar ve çocuklu kadınların bu haktan yararlanması önemli bir yeniliktir. Norveç'te 1913'te muhafazakarların tüm karşı çıkışlarına rağmen 1909 yılından itabaren ödenen annelik parası, çocuklarını tek başlarına yetiştirmeye çalışan kadınlara da devlet yardımı olarak verilmeye başlandı. Fakat hemen hemen tüm Avrupa'da annelik parası hastalık sigortasının bir parçasıydı ve çalışan kadınlara yönelik bir uygulamaydı.

Eşin sigortasından yararlanma hakkı

Annelik yardımları konusunda bir diğer önemli gelişme ise sigortalı işçilerin sigortalı olmayan eşlerinin de annelik parasından yararlanmasıydı. Bu uygulamaya ilk biçimiyle 1911'de İngiltere'de rastlıyoruz. 1928'de Fransa'da 1931'de de İveç'te bu neredeyse kanıksanmıştı.

Almanya onları geriden izledi, eşlerin sigortasından yararlanma hakkı bu ülkede 1924 kadın parlamenterlerin ve sosyal demokrat kadınların çabalarıyla oldu.

1919 yılında Avrupa ve Amerika'daki kadınların ciddi mücadeleleri sonucunda Uluslararası Çalışma Örgütü Washington Konvansiyonu'nu imzaladı. Konvansiyon doğumdan önce ve sonra altı haftalık doğum izni, ücretin tam telafisini ve lohusalara ücretsiz sağlık hizmeti verilmesini öngörüyordu. Washington Konvansiyonu'nu imzalayan ilk Avrupa ülkesi Almanya'ydı. Hatta 1927'de Anneliği Koruma Yasası ile annelik izni sırasında iş güvencesini de getirdi.

Avrupa'da devletin kadınları hem dışarıda çalışan hem de annelik yapan bireyler olarak görmesi, oldukça uzun ve zahmetli bir mücadeleyi gerektirmiştir. Bu mücadelede o dönemde Batı'daki kadın hareketinin, argümanlarının, lobisinin büyük etkileri olmuştur.

Türkiye'de 1936 tarihli İş Kanunu'nda Çalışan kadınların en önemli sorunlarından biri olan hangi işlerde çalıştırılamayacağı, doğum izinleri, emzirme odaları ve kreş düzenlemelerinin nizamnama ile düzenleneceği bilirtilmişti.Doğum yardımı için kadın çalışanların bir süre daha beklemesi gerekiyordu, doğum parası ilk kez 1945 yılında 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu ile düzenlendi. Yaşlılık sigortasının kadın ve erkekler için eşit esaslara göre düzenlenmesi için ise kadınların 1949 yılında gerçekleşebildi ancak. Bu yasaların pratikte de uygulanması epey zaman aldı.

Deri-İş Sendikası'nda örgütlü Punto Deri direnişçisi Hülya Alptekin:

Çırak diye alıp her işi yaptırıyorlar

Punto Deri'nin direnişçi işçilerinden Hülya Alptekin'le yaptığımız şöyleşide onun hikâyesini dinlerken, bu alandaki esnek çalışma biçimlerinin niteliği hakkında da bilgi sahibi oluyoruz. Bir yanda uzun çalışma saaatleri, diğer yanda da çağrıya bağlı çalışma ve her durumda bitmez tükenmez ev işleri... İşte Türkiye'deki kadın istihdamı gerçeği...

Söyleşi: Nuran Gülenç

Hülya Alptekin: Diyarbakırlıyım ama Tarsus'ta doğdum büyüdüm, 33 yaşındayım, evli değilim. 1999 yılında, 6 kardeşim, annem ve babamla Tarsus'tan İstanbul'a göç ettik. Tarsus'ta iş bulamıyorduk, iş imkânının çok olduğunu düşündüğümüz bu şehre geldik. Zeytinburnu'na yerleştik ve burada kaldık. 2003 yılına kadar çeşitli tekstil firmalarında sigortasız olarak çalıştım. Oralarda makine kullanmayı öğrendim. İlk sigortam bir deri fabrikasında oldu.

Punto'da nasıl ve ne zaman işe başladınız?

2006 yılında çalışmaya başladım. Daha önce çalıştığım bir işyerinin genel müdürü Punto'da çalışmaya başlayınca beni de buraya çağırdı. O dönemlerde Punto çevrede çalışma şartlar çok ağır bir işyeri olarak biliniyordu. O günden bugüne, yani 2 Ağustos 2013'e kadar burada çalıştım.

Biraz işyerinizden söz eder misiniz? Kaç çalışanı var, ne iş yapıyorsunuz, kime üretim yapıyorsunuz, kaç kadın var, kadınlar ne iş yapar, siz ne iş yapıyordunuz?

Punto'nun buradaki işyerinde toplam 296 işçi var. Çalışanların 50 kadarı kadın. Burada biz kürk ve deri giysiler dikiyoruz. İhracata çalışıyoruz. Burberry, Zapa, Beymen, Colast, Victoria Beckham gibi markalara üretim yapıyoruz. Bu arada özel sipariş de çalışıyoruz. Sabancı ailesine, Kuveyt Kralı gibi pek çok Türk ve yabancı isime de kıyafetler dikiyoruz. Ben makinede çalışıyorum, ilik, düğme yapıyorum. Kadınlar kontrol, vizon elişi, numune elişi, makine elişi, astar, ilik düğme ve dikim yapıyor. Kalıp işinde çalışan kadınlar da var.

Mesela kalıp taşıma işi erkek işi olarak bilinir, ama kalıpta çalışan kadınlara aynı zamanda kalıp taşıma işi de yaptırılıyor. Hem bu kızları okumuş, üniversite mezunu, çırak diye alıp her işi yaptırıyorlar.

Çalışma koşullarınız nasıl?

Bizler burada ücretli çalışıyoruz. Patronlardan birinin kardeşinin de Maksut Tat diye firması var Punto'nun işini yapıyor. Orada da sendikal örgütlenme var. Onlar parça başı çalışıyorlar. Yani çalışırlarsa ücret alıyorlar, çalışmazlarsa alamıyorlar.

Burada bizler sabah 8:30'da başlıyoruz her akşam 10:00'a kadar. Cumartesi pazar da, saat 5'e kadar çalışıyoruz. Bu çalışma temposu içinde kendimize ayıracak zamanımız kalmıyor. Sadece cumartesi ve pazar günleri 5'ten sonra boşluğumuz oluyor. Onda da ne yapabiliriz ki, zaten bir haftanın yorgunluğu üzerimizde.

Aslında evli-çocuklu kadınlar için durum daha vahim, ben şanslıyım bekârım, eve gidince yetiştirmem gereken işler ya da bakmam gereken kimse yok. İşyerinde işçiler arasında ayrımcılık yapılıyor, işyerindeki rahatınızı yöneticilerle kurduğunuz ilişki belirliyor. Hatta bu

şekilde diğerlerine göre 200-300 TL fazla ücret bile almak mümkün. Bazıları işyerinde çok kolay izin alıyorlar, hatta birkaç gün işe gelmeseler bile ses çıkmıyor ama bizler zorunlu hallerde bile izin almakta zorlanıyoruz. Özellikle imalat müdürü işçilere hakarete varan sözler sarf ediyor bu da çok ağrımıza gidiyor.

Çalışma saatlerinin yoğunluğundan söz ettiniz, evli-çocuklu kadınlar bu yoğun çalışma temposunda diğer işlere nasıl yetişiyorlar?

Yetişemiyorlar ki, çoğu kadın arkadaşım doktora gidiyor, anti-depresan kullanıyor. Çocuklarını komşularına, akrabalarına bırakıyorlar. Yemek, temizlik bütün işler çoğunlukla kadına kalıyor. Evin stresi, işin stresi, dayanmak pek mümkün olmuyor. Bir süre sonra beden taşımıyor. Doktorun yolunu tutuyorlar.

Sendikalaşmaya nasıl karar verdiniz?

Bana sendikalaşmadan söz eden, benimle birlikte işten atılan Ramazan abi oldu. "biz arkadaşlarla bir araya gelip sendikaya üye olacağız ve buraya sendika getireceğiz", dedi. Ben de sendikayı araştırdım. Bizler için çok iyi bir şey olduğunu fark ettim. Pek çok sıkıntımız da vardı.

Ücretlerimizin tamamı bordroda gösterilmiyor elden ücret alıyorduk. Bu da bizim ileride emekliliğimizi etkileyecekti. Fazla mesai ücretlerimizin düşürüldü. Bizler itiraz ettik. Ama dünya standardının bu olduğu bize açıklandı. Biz de o zaman, madem bu kadar kurallara bağlısınız ücretlerimizin tamamının da bordroda gösterilmesi de yasal, önce onu yapın dedik. Ama yanaşmadılar. En önemlisi iş güvencemiz yoktu. Hepimiz her an işten atılma korkusu ile yaşıyorduk.

İşten nasıl çıkarıldınız?

İşten atılmadan bir hafta önce patronlar işyerindeki sendikal çalışmadan haberdar oldu. Ramazan Abi'yi görüşmeye çağırdılar, anlaşalım diye, o da tek başına gitmeyeceğini, söyledi. Aramızda bir komite oluşturduk. Kadınların temsilcisi olarak ben de katıldım. Patron Yaşar Tat bize tüm taleplerimizi kabul edeceğini ancak sendikadan istifa etmemiz gerektiğini söyledi. Bizler sendikadan istifa ettiğimiz takdirde işten atılacağımızın farkındaydık. Reddettik. Sonra işyerinde ustaların müdürlerin baskısı başladı. İşçileri istifaya zorladılar. Noter getirdiler. O dönemde pek çok arkadaşımız istifa etti. Hatta bunun için "ödüllendirildiler". İstifa eden işçilere 200-300 TL para ödemesi yaptı. Bazı işçiler zam bile almışlar. 2 Ağustos'ta beni patronlardan Hüseyin Fazlıoğlu'nun odasına çağırdılar. Odada patron ve İşveren Sendikası Genel Sekreteri Akansel Koç da vardı. Patron hiç konuşmadı. Akansel bey, artık bu işyerinde çalışamayacağımı, patronun benimle yollarını ayırdığını söyledi. Bir kağıdı imzalamamı istedi. İmzaladığım takdirde, iki maaş ikramiye ve kıdem tazminatımı alabileceğimi söyledi. Ben de "*O para size benden daha çok lâzımdır. Hakkım neyse mahkeme kanalı ile alırım*" dedim ve imza atmadan odadan çıktım.

Çıktıktan sonra süreç nasıl gelişti, sen neler yaşadın, neler hissettin?

Çıkarıldıktan sonra ilk işgünü işbaşı yapmak için sendikamızla birlikte geldik ama işbaşı vermediler, patronlar sendika ile görüşmek istemedi. Biz de kapıda beklemeye karar verdik. Ama bunları ilk defa yaşıyordum. Ne olacak, nasıl yapacağım hiç bilmiyordum. Başlangıçta çok utangaçtım, tedirgindim. Ama zamanla işçi arkadaşlarımızın desteğini gördükçe rahatladım. Sendikamız da bize sahip çıktı. Her zaman yanımızdalar. Onlar bana güç verdi.

Üye arkadaşlarımız çay molalarında, yemek molalarında yanımıza geliyorlar. Özellikle kadın arkdaşlarımın beni yalnız bırakmaması çok güzel, moralimi arttırıyor. Hatta istifa eden pek çok arkadaşımız, biz burada beklemeye başladıktan sonra tekrar üye oldular. Patronlar bundan çok rahatsız. Şemsiyemizi açıp beklediğimiz yere beklemeyelim diye zift, yağ döküyorlar ya da erkenden gelip araba park ediyorlar. Ellerinden geleni yapsınlar, bu fabrikanın dört bir yanı bizim için direniş alanı. Çıktığımız günden beri işyerinde pek çok şey değişti. Artık işçiler akşam saat yedide çıkıyorlar, cumartesi pazar çalışmaları kalktı. Arkadaşlarımız bunun için gelip bize teşekkür ediyorlar. Bu beni daha da yüreklendiriyor. Yaptığımız işi boşuna yapmadığımızı görüyorum. Hatta bir kadın arkadaşımız, süt izni kullandığı süre içinde fazla mesai kalmaya zorlanıyordu. Artık baskı yapmıyorlar. Rahat rahat evine gidip, çocuğu ile ilgileniyor. Bunların hepsi bu mücadelenin başarısı.

Ailen çevren nasıl karşıladılar bu durumu?

Ailem beni destekliyor. Hatta geçenlerde basın açıklaması yaptık babamı çağırmamıştım, bana kızdı niye çağırmadın diye.

Bir dahaki sefere kesin çağıracağım. Amcalarım da öyle, destekliyorlar. Ama çoğu kadın arkadaşımız üye olurken bile kendileri karar veremiyorlar, kocalarına soruyorlar onlar da "*Karışma sana ne, boynunu eğ otur*" diyorlar. Ya da ikna ederlerse bu sefer de fazla ortalığa çıkma, basın açıklamasına katılma diye tembihliyorlar, biz kadınların bu konuda daha kat etmemiz gereken yolumuz var gibi gözüküyor.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şeyler var mı?

16 gündür buradayız, bu direnişimizi sonuna kadar götürmeye kararlıyız. Ama direnişimizi daha çok insana duyurmaya ihtiyacımız var. Eğer buna vesile olursanız çok seviniriz.

Darphane işçisi Ayten Ergenç'ten mesaj var:

Gelsinler kadınların sesini duyuralım

Darphane Grevi'ni yandaş basın ve televizyonlarda "Grev yaptılar. Altın fiyatları yükseldi" haberlerinden duyduk. İşin gerçeğini 1997'den beri altın tozu solumuş Darphane işçisi ve bir kız çocuğu annesi Ayten Ergenç'e soruyoruz. Kızı da grevde ona eşlik ediyormuş. Sabah kalkıp "Ne zaman gideceğiz anne?" diye sormuş grev boyu. "Benden daha hevesliydi kızım." diyor Ayten Hanım…

Söyleşi: Burcu Enül / Tuğçe Özserbes

Niçin greve çıktınız?

Esasında ücret ikinci planda kalıyor. Bizim bir sözleşme kitapçığımız var orada yer alan çalışma koşullarına hiç uyulmuyor. Çalışma koşullarımız son iki dönemdir çok ağırlaştırıldı. İşyerine cep telefonuyla giremiyorum, yasak. Benim kızım var okuldan telefon geliyor. Olur ya hastalandı telefonla arayıp gelin alın diyecekler, bana ulaşamıyorlar. Aramalar da gerçekten büyük bir sorun. Altınla ilgileniyorsun, sorumluluğun büyük. Eksik varsa, onu bulana kadar zaten atölyeyi talan ediyorlar. Buluyoruz, yerine koyuyoruz. Zaten eksik altın genellikle atölyede oluyor. Üstümüzde başımızda olma imkanı yok ama hırsız muamelesi görüyorsun; o çok kötü. Kapıdan her geçişimde yüzüm kızarıyor, ya öterse x-ray cihazı? diye. Korkuyorsun çünkü altın tozu üzerine yapışır, bir şey olur. Girişten atölyeye kadar bu cihazlardan geçiyorsun. Psikolojisi bozuluyor insanın.

İçeride ne iş yapıyordunuz?

Şimdi başka bölümdeyim ama aşağıda altın bölümünde çalışıyordum. Daha önce de hatıra para bölümündeydim. Sonra bölmeler yapıldı, altın bölümüyle birleştirildi, altın bölümünde başladım. Atölyede belli rahatsızlıklar oluştu, kendi isteğimle başka bölüme geçmek istedim.

Çalışma koşullarınız nasıl?

İki aydır bu bölümdeyim, buranın hakkında bir şey söyleyemeyeceğim daha önce çalıştığım yerden bahsedeyim. Anlatılacak gibi değil görmek gerekiyor. Ufacık bir alana (40 metre kare) bir bölme daha yapıldı ve altın bölümü ile birleştirildi. İş yetişsin diye bir sürü insanı oraya doldurdular. Nefes alınmıyor, camlar da açılmıyor çünkü altın terazisi var. Camı açarsak o etkilenir. Açmazsak boğuluyoruz.

Klima aynı havayı döndürüp çeviriyor. Dışarıdan temiz hava girmiyor, sistemi öyle kurmuşlar. Yer de çok dar, sabit bir yerde durduğunuz için de o sizin boynunuza, sırtınıza geliyor, kapatıyorsunuz. Biz kışın bile 18 derecenin altında çalıştık orada kalorifer yok, klima yok.

Kadın işçi olarak karşılaştığınız zorluk var mı?

Atölyede kadın tuvaleti yok, daha önce fakat erkeklerin sayısı daha çok diye kapattılar. Bayanların sayısı azdı, bizim bölümde tek ben kaldım ama diğer bölümler var. Günde en az yirmi kere geçiyorumdur ben X-Ray cihazlarından. Toka takamıyorsun, küpe takamıyorsun, iç çamaşırınızın arkasındaki kopçasına kadar, her şeye dikkat etmeniz gerekiyor. Çünkü en ufacık bir metalde ötüyor. Buna dayalı bir sürü hastalıklar oluşmaya başladı. Bir arkadaşım hamileydi. Bildikleri halde o cihazlardan geçirildi. Elle aransın dediğimiz halde

oradan geçirildi. Düşük yaptı sonra. Tuvalet istediğimiz zaman yürüyün her gün spor olur dediler. Tek kadın olarak çalışıyordum bulunduğum bölümde. Erkekler birbirleriyle dertleşiyorlar, çok zor elbette.

Grevdeki kadın sayısı nedir?

Yedi kadınız. İkisi doğum izninde. Diğerleri de geliyorlardı nöbete ama şu anda burada değiller.

Temsilcilik vs. gibi sendikal bir göreviniz var mı?

Yok arkadaşlar dediler ama çocuk olduğu için, zorlanacağımdan düşünmedim. Arkadaşlara elimizden geldiğinde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Toplu sözleşme taslağı oluşturulurken bize de soruyorlar, kadınların istediği bir şey var mı? diye. Bu konularda da yardımcı oluyoruz. Onun haricinde onların yaptıkları işleri bizim yapabilmemiz pek mümkün değil, annelik görevi kadın çalışan için en başta geliyor. Diğer işlere koşturmamız imkânsız, içeriden her türlü desteği sağlıyoruz.

Eşiniz yardımcı olmuyor mu evdeki işlere?

Burada kadınlar vardiyaya kalmıyor, o yönden rahatız. Eşim yardım ediyor, elinden geldiğince. Ama evin tek erkeğiymiş bu işlerle ilgisi olmamış hiç ama ben de öyleydim. Ben de çalışma hayatına erken başladığımdan hiç ev işi yapmadan yetiştim. Evlendikten sonra mecbur oluyorsun yapmaya.

Kadın işçilerin sorunlarını da biliyorsunuz belki iyi olurdu temsilci olmanız...

Arkadaşlar istiyorlar ama işte biz çocuğumuz olduğu için Ankara'ya da gitmek gelmek lazım. Bir sürü sorumluluğu oluyor.

Söyleşiden notlar...

- Kadınların çalıştığı bir işyerinde kadınlar tuvaletinin olmaması başlı başına bir ayrımcılık...
- Ücret ayrımcılığı yok, erkeklerle kadınlar aynı ücreti alıyor. Aynı işi yapıyoruz zaten...
- Atölyede tek kadın kaldığım zaman bana "İsterseniz sizi başka bölüme alalım" dediler. Ben kabul etmedim. Ben gideceğim, arkadaşlarım kalacak... Ama oranın sorunları devam edecek... Sorunların çözümü gerekiyor.
- Sandalyelerimiz doğru düzgün değildi, tahta sıralarda oturuyorduk. Onları bile değiştirmediler.
- Haftanın yedi günü burada nöbetteyim neredeyse, evim çok yakın zaten...
- Haftada beş gün 07:30 - 17:30 arası çalışıyoruz.
- Cumartesi yarım gün çalışmamız gerekiyor ama Cumartesi gününü beş güne böldük, her güne birer saat fazla çalışıp, Cumartesi çalışmıyoruz...
- Önceden bir futbol sahası, voleybol, pinpon sahamız vardı. Onların hepsini kaldırdılar.Gerçi bunlar erkeklerin tekelindeydi. Bize göre özel bir faaliyet yoktu.

Talepleriniz neler?

Sendikamıza güvenerek çıktık yola. Ücret elbette önemli, ücretimizden başka geçim kaynağımız yok, ama insanca çalışma koşulları bizim için daha önemli. Ücretimiz 2 bin TL olsun istiyoruz. İçeridek çalışma koşullarını ve ülkedeki geçim şartlarını göz önünde bulundurduğunuzda bu çok da yüksek bir ücret değil. Para yok diyorlar. İçerdeki şartlar düzeltildiği sürece ben parayı ikinci planda görüyorum. Erkekler için ücret tabii ki daha ön planda onlar aile geçindiriyorlar. Biz de geçindiriyoruz ama eşimiz çalıştığı için biraz daha şanslıyız. Eşim muhasebeci olarak çalışıyor.

Grevin geleceği ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Sonuna kadar gitmeyi düşünüyoruz. Benim umudum var. Bazı arkadaşlarımız içeri girdiler keşke girmeseydiler o zaman bu iş daha kısa sürerdi. Çünkü ciddi bir altın verildi içeriye, yapılması gerekiyor. Piyasaya dört ton altın verildi, diyorlar. Bizim yaptığımız altınları verdiler piyasaya. Onları biz işlemiştik. Greve çıkacağımızı söyledikten sonra o altınları ellerinde tuttular ve biz çıktıktan sonra piyasaya verdiler. Sanki kendileri yapmış gibi, halbuki onları biz yaptık. Şimdi içeride 24 arkadaş var. Onlar eğer bize destek olsalardı, o zaman hiç altın çıkmayacaktı daha erken bitecekti grev.

Petrol-İş üyesi kadınlara iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?

Bize destek olmalarını istiyoruz, bekliyoruz. Gelsinler kadınların sesini duyuralım, bizim sorunlarımızı anlarlarsa zaten kadınlar anlar.

249 kişinin çalıştığı Darphane'de 8 Temmuz 2013 tarihinde başlayan grev, 68. gününde (13 Eylül 2013) ücretler; iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ve çalışma koşullarıyla ilgili kazanımlarla sonlandı, Darphane işçileri işlerine geri döndüler.

Çocuğu yanımda tutamam

Çalışan anne olmak kamu kreşlerinin yetersiz, özel kreşlerin de çok pahalı olduğu Türkiye gibi ülkelerde çok zor. Ayten Hanım bu konuda neler yaşamış, onu da sorduk:

Kuraya girdim ve şansıma çıktı tam gün okula yazdırdım kızımı. Yarım gün okul olacaktı ve ne yapacaktım bilmiyorum? İşyerinde de kreş falan hiçbir şey yok. Bazı memur arkadaşlar çok sıkışınca getiriyorlar buraya. Ama benim onlar gibi yanımda tutma şansım yok. Atölyeye giremiyor çocuklar, sağlık ve güvenlik açısından, mecburen bahçede oynayacak. Hadi yazın bahçede oynadı, kışın ne yapacak? Şansıma tam gün okullu oldu. Ama biliyorsunuz artık 4. seneden sonra hakkımız bitiyormuş. Ondan sonra yarım gün okul olacak ne yaparız, bilmiyorum. Herhalde ya birini bulacağız. Bakacak insan varsa evde bırakıyor arkadaşlar, ama bizim öyle bir şansımız yok.

Bu noktada Ali Bey giriyor söyleşiye....

Bir şey eklemek istiyorum. 15 yıldır burada çalışıyorum "Darphane Çocukları" diye bir kavram var burada. Çalıştığım sürece 20'sine şahit oldum. Evli çiftlerimiz çocuklarını ne yazık ki makinelerin içinde, bahçede, kafeteryada büyütmek zorunda kaldılar. Bu çok büyük bir sorun, kadın arkadaşlarımızın kreş açılması konusunda talepleri oldu ama maalesef hiçbir ilerleme sağlanamadı.

Üç Kadın Üç Kader:

Şiddet kadının kaderi olmamalı

Ahmet Akıncı'nın yönetmenliğini, Nuray Aydın'ın da sanat yönetmenliğini yaptığı kadına yönelik şiddetin teşhirini konu alan "Üç Kadın Üç Kader" filmi vizyonda. Genel Başkanımızın küçük bir rol aldığı filmin, yaratıcılarıyla konuştuk.

Fotoğraf: Betül Baş

Nuray Aydın: Üç kadın Üç Kader, filminin sanat yönetmenliğini yaptım. Ahmet Bey'e de yardım ettim, bir yandan. Neredeyse dört yıla yakındır film üzerinde çalışıyoruz. Yaklaşık bir, bir buçuk sene bir ön hazırlık yaptık. Bir önceki filmimiz vizyondayken bunun hazırlıkları başlamıştı yani. Başlama sürecini hep erteledik bu arada birkaç ekip değişti.

Böyle bir yapma fikri kimden çıktı, senaryo aşamasında nelerden nerelerden yararlandınız?

Senaryoyu Ahmet Akıncı yazdı. Ben ressamım aslında. Hep kadın konularını işledim resimlerimde. Başlangıçta çok bilinçli bir tercih değildi, kadın olduğum için kadınlığı bizzat deneyimlediğim için içgüdüsel olarak sürekli kadın sorunlarına yönelmişim aslında. Ahmet Bey'in de, erkek olmasına rağmen ülkedeki kadın sorununa karşı duyarlılığı vardı. Senaryoyu hazırlayıp getirdi ve okumamı rica etti benden. Çok beğendim senaryoyu...Türkiye'de hergün beş altı kadın yaşamını yitiriyor, kadın sorunu en can alıcı mesele artık.

Feminist misiniz?

Hayır, değilim. Bence kadın ve erkek eşittir. Ama insan hakları açısından da olaya baktığımızda da aynı sonuç çıkar: kadın cinayetlerini durdurmak için herkes elinden geleni yapmalıdır. Bu bir sorumluluk artık. Yönetimlerde bulunanlar bu konuda çok duyarsızlar. Yapmış oldukları, yasalar, yönetmelikler bu işi çözümlemiyor hatta konuşmalarıyla tacizi, tecavüzü neredeyse destekliyorlar. Kadın hakları açısından sürekli gerileme yaşadığımızı düşünüyorum. Aile içinde kadının eşit haklara sahip olması, toplum içinde de kadını güçlendirir. Kadının özgür olmadığı bir toplumda özgürlükten bahsedilemez. Kadının toplumsal alana çıkışı ve haklarını elde etme mücadelesine destek olmak gerekiyor.

Siz bu sürece film yaparak katkıda bulunmayı düşündünüz?

Evet, o nedenle tüm zorluklara rağmen yılmadık filmi bitirmeye çalıştık. Hep beraber yaptık bunu... Ekonomik açıdan çok zorlandık, diğer filmden elimizde kalan üç beş kuruşla ama büyük umutla başladık. Çok sıkıntılı hayatlar sürerken bir insannın bize verdiği umutla başladık. Ekibi böyle kurduk. Ama ekibi kurduğumuzda bunun ciddi bir sosyal sorumluluk projesi olduğunun herkes farkındaydı. Bütünleşti herkes, devam edemeyeceğimiz noktada onlar bize destek oldular. Desteklerle de sonuna kadar geldik... Çünkü simema çok masraflı bir iş. Film bir yıldır stüdyo aşamasında, kopye basımındayız şu anda...

Oyuncu seçimini nasıl yaptınız, çekimleri nerelerde yaptınız?

Film üç öyküden oluşuyor. İki öykünün ilk yarısı köyde ikinci yarısı şehirde geçiyor. Önemli bir bölümünü

İzmir Ödemiş'te çektik. Ama içinde İstanbul çekimleri de var. Oyuncu değişikliği olduğu için Ödemiş çekimlerini birkaç kez değiştirmek zorunda kaldık. Yazın 50 dereceye varan sıcaklarda sahne yenilemek zorunda kaldık... Zorlu bir süreçti yani... Hatta üçüncü öyküyü beş altı kez yeniledik.

Neden?

Başrol oyuncusu kadınların ilk deneyimleriydi bu film, öyle tercih ettik. Ama onlardan yana bir sıkıntı olmadı... Erkek oyunculardan yana bazı sıkıntılar oldu. Tiyatrodan gelme arkadaşlardı, ekonomik sıkıntılardan kaynaklandı ama çoğu kez sıkıntılar.

Ödemiş'teki çekimler sırasında özel bir takım şeyler oldu mu paylaşmak istediğiniz bir anınız var mı, kadın oyuncularla, çevredeki kadınlarla kadın kadına bir iletişim kurabildiniz mi?

İletişime bile zamanımız yoktu inanır mısınız, sıcakta o kadar yoğun çalıştık ki, çekimleri bitirdikten sonra dinlenmeye vaktimiz oluyordu ancak. Belediyenin öğrenci yurdunda kalıyorduk, oradaki öğretmen kadınlarla sohbet ettik. Ama halk bize çok destek oldu.

Konu kadın olarak sizi zorladı mı?

Esasında Türk filmlerinde çok fazla görülen dramatik kadın hikayeleri çektik biz. Bu filmde farklılığımız kadına çıkış yolu da göstermeye çalıştık.

Seyreden kadınlar şiddete karşı mücadele için bu filmden güç alacaklar mı?

İstediğimiz kadar olmadı ama hukuksal işleyeşin kadınlara ne kadar zarar verecek biçimde geliştiğini anlatıyor film. Bu açıdan önemli. Ben çok daha sert bir final olabilirdi diyorum, daha anarşist çıkış olsun isterdim. Ama kadınlar bütün baskı ve ezilmeye rağmen kendi ayakları üzerinde durarak çıkıyorlar süreçten. Çünkü şiddet kadının kaderi değildir.

Siz bu süreçten nasıl çıktınız mesela kadın olarak size ne faydası oldu?

Biz Ahmet beyle yıllardır çalışırız. Bu film beni profesyonelleştirdi, bu anlamda güçlenerek çıktım elbette. İş filminin senaryosunda benim çok çok önemli katkılarım vardır. O filmin çekiminde bu kadar zorlanmamıştım. Oğlum iki aylıktı o film çekilirken bir yandan sette çalışıyor bir yandan da çocuğa meme veriyordum. O bile bunun kadar zor olmadı.

Filmin en çok kimlere ulaşmasını isterdiniz?

Bu ülkeyi yönetenlere ulaşmasını isterdim. Başbakan'ın, Aile ve Sosyal Güvenlik Bakanı Fatma Şahin'in izlemesini isterdim. Çünkü onlar karar verici konumdalar. Ayrıca yapmış oldukları yasalar konusunda da biraz daha düşünmelerini sağlar bu film. Geçenlerde polis aracında iki polis, iki kız çocuğuna tecavüz etti, serbest bırakıldılar. Böyle bir ülkede yaşamamalı kadınlar. Kadın dernekleri ve tüm kadınlar izlemeli bence.

Sonuçtan memnun musunuz?

İzleyicinin beğeneceğini sanıyorum. Bazı eksikler var mı var, ama bu biraz da benim mükemmelliyetçi olmamdan kaynaklanıyor olabilir.

Mustafa Öztaşkın:

"Biz kadına yönelik şiddetle mücadele eden bir sendikayız"

Petrol-İş Sendikası'nın tüzüğüne baktığınızda sendikanın görev ve yetkilerinin tanımlandığı 4. maddede "*Kadın-erkek eşitliğini savunmak, bu eşitliğin inşası için evde, işyerinde ve sendikada gereken önlemlerin alınması ve uygulanması için çaba sarf etmek, bu amaçla kadın büroları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik evde, işyerinde ve sendikada her türlü şiddete karşı mücadele etmek*" biçiminde bir şıkkın olduğunu görürsünüz.

Biz, sadece işyerinde değil, evde ve kamusal alanda da kadına yönelik şiddetle mücadeleyi görev olarak belirledik. Hergün üç kadının namus cinayetine kurban gittiği bir ülkede, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için sendika olarak elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Şiddet, kadınları sindirerek, onların eşit bireyler olarak toplumsal yaşama katılımını engelliyor. Bundan sendikal mücadele de zarar görüyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadele eden kadın örgütleri başta olmak üzere herkesle dayanışıp elimizden geldiği ölçüde destek vermeye çalışıyoruz. Bu filmi de o nedenle destekledik... Ahmet Bey'in önerisi üzerine biraz da değişik bir şey olsun diye küçük bir sahnesinde rol aldım. Keyifliydi.

Sendikalar olarak bizim yapacaklarımız elbette sınırlı... Kadına yönelik şiddetle mücadele bir kamu politikası olmak zorunda. Bu konuda devletin yasa çıkarmanın ötesine -o da önemli elbette- geçmesi gerekiyor artık. *Üç Kadın Üç Kader* filmi umarım kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığın arttırılmasına vesile olur.

Kendinizi tanıtır mısınız?

Ahmet Akıncı: Ben Ahmet Akıncı, filmin yönetmeniyim aynı zamanda senaryo da bana ait. Daha önce de sosyalist içerikli filmler çekmiştim. 1995'de *İş* diye bir sinema filmim vardı. Bu filmde işsizliği anlatmıştım. O senenin en çok izlenen filmi olmuştu. Senaryo yarışmasında derece aldığımız için ve bakanlık da destek vermişti. 1996 yılında özelleştirmeyi konu alan "Ekmek" isimli bir film daha çektik. Özal dönemiydi, o zaman da savaş meselesi gündemdeydi ve insanlar "*Efe, Ahmet Özal savaşsın*" diye bağırıyorlardı. Şimdi de "*Bilal savaşsın*" diye bağrıyorlar. Çok şey değişmiyor ülkede... Yine özelleştirme var. Ben hep sorun odaklı filmler çektim. Bu ülkede işçilerin emekçilerin sorunlarını gündeme getirdim. Kadına yönelik şiddet ve kadın ölümleri en önemli sorunlardan biriydi; onu da ele alalım, farkındalık yaratılalım istedik. Biz hastalığı belirledik filmi çektik. Bu meseleyi çözecek olanlar siyasilerdir.

Sizi böyle bir film yapmaya ne itti?

Çok genel olacak belki ama Türkiye'nin gerçekleri itti. Türkiye'de hergün ortalama üç kadın öldürülüyor. Kadın cinayetlerinin bence üç nedeni var.

Birincisi feodalizm, ikincisi namus indirimi, erkek karısını öldürüyor, sonra diyor ki "namusumu korudum" ve düşük ceza alıyor bu yüzden. Sen kadını aldat, bırak, kaç, çalışma, onu çalıştır parasını al sonra kadın boşanmaya kalktığında vur öldür, sonra da namus meselesi de, bu yüzden indirim al. Üçünce neden ise tüketim ekonomisinin gelişkin olduğu büyük metropollerde, genç kadınların lüks hayat özlemleri. 15 yaşında bir kız kendi arkadaşı bir erkekle çıktığında bence hiçbir tehlike yok. Ama parası var diye 30 yaşında bir erkekle çıktığında sorun başlıyor. Özellikle de yoksulsa ve aileler de yoksulsa bir çocuk istismarı durumu ortaya çıkıyor. Biz biraz onu da anlattık. Hüseyin Üzmez olayını hatırlarsınız. O günlerde yazmayı düşünmüştüm ben senaryoyu...

Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'ın da küçük bir rolü var, önceden düşünülmüş müydü bu sahne?

Filme başladığımda kamuoyuna daha fazla mal olsun diye bazı ilerici aydın insanlara, kadın sorunlarına önem veren sendika başkanlarına söz vereyim diye

Fotoğraf: Berül Baş

düşünmüştüm. Yüzü sınıfa dönük bazı sendika başkanlarına söyledim, ama olmadı. Onlardan yalnız Mustafa Başkan setime geldi. Çok soğuk bir gündü, kar yağıyordu, arabalar bile dışarı çıkamıyordu ve bizim setimiz çok soğuktu. Yollar kapanmıştı, öyle bir günde Çorlu'dan geldi ziyaretimize. Bize çok büyük moral oldu her şeyden önce. Rol o anda çıktı.

Oyunculuğunu nasıl buldunuz?

Sendikacılar hitap gücü yüksek olan insanlardır. Sinemada seyirci var, mitinglerde de halk. Zaten hak ihlallerine yönelik bir replik idi. Şimdi söylemeyelim filmde görürsünüz. Biz oyunculuğunu beğendik.

IndustriALL Küresel Sendika Kadın Komitesi kuruldu:

Sendikalardaki kadın yapıları güçlendirilecek

Genel Sekreter Jyrki Raina, IndustriALL Küresel Sendika üyesi örgütlere ve yönetim kurulu üyelerine 19 Haziran'da bir mektup göndererek, kadın yapılarının güçlendirilmesi ve üye sendikaların kadın komitesine düzenli destek vermesini istedi.

Değerli Meslektaşlar,

IndustriALL Küresel Sendika Kadın Komitesi'nin aldığı ve daha sonra Yönetim Kurulu'nca onaylanan kararların bir özetini sizlerle paylaşmak istiyorum.

IndustriALL Kadın Komitesi 27 Mayıs 2013'te Frankfurt'ta kuruldu. Christine Olivier (NUMSA, Güney Afrika) Komite başkanı, Gwenne Farrell (COPE, Kanada) ise başkan yardımcısı seçildi. Komitenin gelecek Kongre'ye kadar izleyeceği çalışma programı şöyle:

- *İş sağlığı ve güvenliği dahil analığın korunması*
- *Şiddet*
- *Kadınların yöneticiliği*
- *Yaşamaya yetecek ücret*
- *Kadın yapılarının güçlendirilmesi*
- *Sektörlerle bağların güçlendirilmesi*
- *Eşit ücret*

Ayrıca, güvencesiz iş kampanyası gibi diğer alanlarda süregiden çalışmalarla toplumsal cinsiyet perspektifinin daha da bütünleştirilmesi gerekiyor. Güvencesiz çalışma kadınların açıkça en çok etkilendiği temel bir sorundur. Çalışma programı, 2012 Kongresi'nde kabul edilen eylem planı ile Yönetim Kurulu'nun çalışma programı çerçevesinde oluştu. Ayrıca, şimdiye kadar Singapur ve Buenos Aires'te yapılan iki bölge konferansında belirlenen öncelikler de çalışma programıyla birleştirildi. Bu önemlidir, çünkü bölgesel yapıların uluslararası yapıları beslemesi gerekiyor.

Dünya kadın konferansı

Yönetim Kurulu'nun üyesi ve yedek üyesi olan kadınların yanı sıra, üye sendikaların da Kadın Komitesi'ne düzenli olarak katılmak üzere temsilci göndermesi memnuniyetle karşılanacaktır.

Kadın ve toplumsal cinsiyet konularının bütün IndustriALL toplantılarında ve konferanslarında yer alması gerekiyor. IndustriALL'daki kadınların birbiriyle sürekli bağlantı içinde kalması için ağlar kurması gerekiyor.

Kadın Komitesi'nin her Yönetim Kurulu toplantısından önce toplanması kararlaştırıldı. Bu itibarla bir sonraki toplantı 3 Aralık'ta Tunus şehrinde olacak. Kadın Komitesi üyelerinin 2014'e ilişkin kampanya konuları ve etkinliklerle ilgili önerilerini 1 Ekim 2013'e kadar IndustriALL Kadın Seksiyonu Direktörü Carol Bruce'a göndermeleri gerekiyor.

Son olarak, kadınlara, IndustriALL'un 2015'te bir Dünya Kadın Konferansı düzenleyeceği hatırlatıldı. Konferansa evsahipliği yapmak isteyen sendikaların en kısa sürede Sekretarya'ya bildirimde bulunması gerekiyor.

Dayanışma selamlarımla,
Jyrki Raina / Genel Sekreter

IndustriALL-Türkiye Kadın İletişim Grubu Oluşturuldu

IndustriALL Küresel Sendika, örgüt içerisinde kadın katılımı ve temsilinin iyileştirilmesine yönelik politikaları çerçevesinde Türkiye Kadın ağını oluşturma amacıyla IndustriALL Kadın ve Beyaz Yakalı İşçiler Bölümü Direktörü Carol Bruce koordinatörlüğünde 18 Eylül 2013 Çarşamba günü Ankara'da Doubletree by Hilton'da bir kadın toplantısı yapıldı.

Üye sendikalardan, Deri-İş, Teksif, Petrol-İş, Çelik-İş, Öziplik-İş'ten kadın temsilcilerin bir araya geldiği toplantıda, Türkiye'deki sendikalar içerisindeki kadın yapıları, kadına yönelik şiddet, analığın korunmasına dair 183 No'lu ILO Sözleşmesine Türkiye'nin imza atması gibi konular tartışıldı.

Carol Bruce'nin "Türkiye'de IndustriALL bağlı bir kadın komitesi mi, kadın ağı mı kurulsun?" şeklindeki sorusu, katılımcılar tarafından ağ kurulsun, şeklinde cevaplandırıldı.

IndustriALL Türkiye kadın ağının, koordinatörlüğüne Teksif- İş Sendikası Genel Sekreter Yardımcısı Sibel Onay getirildi.

Hepatite karşı önlem alın

Hepatit Türkiye'de en sık görülen hastalıkların başında yer almasına rağmen, geç anlaşıldığı için hastaların çok azına zamanında teşhis konuyor. Hastalık, teşhis konulamayanlar yoluyla başkalarına da bulaşabiliyor.

Hepatit B'nin ülkemiz açısından önemli bir sorun olduğuna dikkat çeken uzmanlar Türkiye'de üç milyona yakın Hepatit B taşıyıcısı olduğunu gösteriyor. Yine Türkiye'de 350-700 bin arasında değişen Hepatit C hastası olduğu tahmin ediliyor.

Viral hepatite yol açan HAV, HBV, HCV, HDV ve HEV diye 5 virüs var. Her virüsün bulaşma şekli farklı. Hepati A ve E virüslerine genellikle hijyen koşullarına dikkat edilmeyen su ve kanalizasyon sistemlerinin yetersiz toplumlarda rastlanıyor.

Hepatit B ve Hepatit C ise virüs taşıyan kan ve diğer vücut sıvılarının deri ve mukoza yoluyla geçmesi sonucunda ortaya çıkıyor. Bu hastalıklar cinsel yolla bulaştığı gibi doğum esnasında ve doğumdan sonra anneden çocuğa da geçebiliyor.

Deri yoluyla bulaşmalarda dövme yaptırma, hijyenik olmayan enjektörler, akupunktur iğneleri, yeterince temizlenmemiş cerrahi araç ve gereçler önemli rol oynuyorlar.

Ayrıca ortak kullanılan diş fırçalarının, kaşık çatal ve bıçağın, oyuncakların, traş bıcaklarının da hastalığın bulaşmasına neden olduğu görülüyor. Bunun dışında havluların bulaşmaya yol açtığı için sık sık yıkanmaları, ortak kullanılmaları gerekiyor.

Hepatit D ise genel olarak Hepatit B geçiren hastalarda ya bu hastalığı geçirirken ya da geçirdikten sonra ortaya çıkıyor.

Test yaptırarak anlayabilirsiniz

Nezleyi andıran, yorgunluk, bulantı, sarılık, mide ağrısı, koyu renk idrar gibi şikayetlerin görüldüğü durumlarda Hepatitten şüphelenip, hekime gitmenizde yarar var.

Hepatitin sinsi seyretmesi ileri evrelere gelmeden anlaşılamaması tedavide önemli bir problem olarak karşımıza çıkıyor. Bunun için uzmanlar hepatit açısından durum saptaması için herkese "test yaptırın" uyarısında bulunuyorlar. Bu testler enfeksiyon hastalıkları kliniklerinde yapılabiliyor. Test sonrasında aşının gerektiği durumlarda klinikler aşıya da başlayabiliyorlar.

Meme kanseri tedavisinde Avrupa'da bir ilk

Aile geçmişinde kanser olan ve genetik olarak risk grubunda bulunan kadınlara İngiltere'de önlem amaçlı ilaç tedavisi öneriliyor.

Ulusal Sağlık Hizmetleri kapsamında İngiltere'de resmi bir kılavuz yürürlüğe giriyor. Kılavuzda beş yıl süreyle uygulanacak tamoksifen tablet ilaç tedavisinin meme kanseri riskini yüzde 40 oranında azaltacağı vurgulandı.

Önleyici ilaç tedavisinin yüksek risk taşıyan kadınlarda mastektomi operasyonu için bir alternatif olabileceğine değinildi. Hazırlanan sağlık planı çerçevesinde en az yüzde 17 meme kanseri riski taşıyan 35 yaş üstü kadınlar önleyici ilaç programından yararlanabilecek. Programa dahil olan kadınlar beş yıl boyunca her gün bir hap alacak. Programın maliyeti yıllık 75 lira olarak belirtildi.

Fakat uzmanlar, seçeneklerin dikkatle değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Çok yüksek risk grubuna dahil kadınların ise mastektomi operasyonuna (memelerin alınması) başvurabileceği belirtildi. Bu operasyonun bazı durumlarda ömür boyu meme kanserine yakalanma riskini neredeyse sıfıra indirdiği biliniyor.

Yayınlanan kılavuz ve planlamalar Avrupa'da bir ilk olma özelliği taşıyor.

Kadınlar neden daha uzun yaşıyor?

Japonya'da yapılan bir araştırma sonucunda kadınların erkeklerden uzun yaşamasının sırrının bağışıklık sistemlerinin güçlü olmasında yattığı saptandı. Vücudun savunması yaşla azalırken, erkeklerin hastalıklara karşı direncinin düşük olması ömürlerini de azaltıyor.

Tokyo Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesinden Prof Katsuiku Hirokawa ve meslektaşları, yaşları 20 ile 90 arasında değişen 356 sağlıklı kadın ve erkekten alınan kan örneklerini inceleyerek, bağışıklık sisteminde yaşla bağlantılı değişikliklerin, kadınlarla erkeklerde ortalama ömür arasındaki farkı açıklayıp açıklayamayacağına baktılar.

Araştırmada vücudun savunmasında rolü olan akyuvarlarla, sitokin adı verilen moleküllerin düzeyi ölçüldü.

Her iki cinste de, yaşla birlikte akyuvarların azaldığı gözlendi. Ancak yakından bakıldığında, bağışıklık sisteminin iki temel öğesi olan T ve B hücrelerinin yaşlanma hızının kadınlar ve erkekler arasında farklı olduğu görüldü. T hücreleri vücudu enfeksiyona göre koruyor. B hücreleri ise antikor salgılıyor. Erkeklerde bu iki tür hücrenin de kadınlara oranla daha hızlı azaldığı görüldü. Ayrıca iki sitokin molekülünün de erkeklerde yaşla daha fazla azaldığı belirlendi.

Bağışıklık sistemini koruyan CD4 T hücreleri ile virüsleri yok eden öldürücü hücreler ise yaşla artıyor ve kadınlardaki artma oranı daha hızlı. Prof. Hirokawa ile meslektaşları, bağışıklık sistemi parametrelerinin erkeklere göre daha yavaş gerilemesinin, kadınların daha uzun ömürlü olmasını açıklayabileceğini kaydettiler.

Japon bilim insanları konuyla ilgili araştırmalarını Immunity and Ageing adlı dergide yayınladılar.

Psikoloji

İş stresi hırslıları vuruyor

İş stresinin en önemli işten ayrılma sebeplerinden olduğunu belirten Psikolog Ayşe Knudsen, sorunun, mükemmelliyetçi ve hırslı kişilik yapılarında daha fazla görüldüğünü söyledi.

Yoğun iş hayatının beraberinde getirdiği stres, iş hayatını olduğu kadar kişinin aile ve sosyal ilişkilerini de etkiliyor.

Uzmanlar baş ağrısı, kas ağrıları, memnuniyetsizlik, kalp çarpıntıları gibi belirtilerle fiziksel olarak da kendini gösteren iş stresinin önüne geçmek için şu önerilerde bulunuyor:

- *Dengeli beslenme*
- *Akşamları yatmadan önce ılık bir duş*
- *Sevdiklerine ve kendilerine daha çok zaman ayırma,*
- *Mutluluk hormonu olan serotonin artışına yardımcı olan sporu ihmal etmeme*

aklınızda bulunsun

Pasta malum yüksek kalorili bir besin maddesidir. İçinde hem karbonhidrat hem protein hem de kremalar aracılığıyla bir hayli yağ barındırır. Uzmanlar en sıradan bir dilim pastanın 450 kalori civarında olduğunu söylüyorlar.

Pastadan vazgeçemiyorsunuz ama aynı zamanda kilonuzu da kontrol etmeniz gerekiyor. Hergün yememek koşuluyla alternatifleriniz şunlar olabilir:

- *1 dilim mozaik pasta.*
- *1 dilim meyveli parfe.*
- *1 dilim dondurmalı pasta.*
- *1 dilim light cheesecake.*
- *1 dilim light pasta.*

Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

Bu tarifleri mutlaka denemelisiniz:

Dünyadan lezzetler...

Dünya mutfağından sizler için farklı tarifler araştırmaya devam ediyoruz. Aynı malzemelerle yeni tatlar elde etmeyi sevenler; sağlıklı ve değişik lezzetler arayanlar. Bu tarifler tam size göre...

Patlıcan yelpazesi

Nefis bir Balkan tarifi...

Malzemeler: 1 büyük boy patlıcan / 3 orta boy domates / 300 gr beyaz peynir / 3-4 diş sarmısak / Yarım demet maydonoz / Zeytinyağı / Fesleğen (Taze veya kuru) / Tuz

Patlıcanı yıkayın, dilimleri patlıcandan ayırmadan patlıcanı 5 mm kalınlığında dilimleyin. Dilimlerin kopmamasına dikkat ederek bütün dilimlerin arasını tuzlayın, 15 dakika tuzlu şekilde bekletin. Daha sonra dilimlerin arasına elinizle zeytinyağı sürün. Sarmısakları, maydonozu, fesleğeni ince ince kıyın ve bir kapta karıştırın. Peyniri çatalla veya elinizle ufalayın. Domatesleri ikiye böldükten sonra dilimleyin ve patlıcan dilimleri arasına domates dilimleri, beyaz peynir, maydonozlu karışımdan koyun. Yağlı kağıt serili fırın tepsisine yerleştirin. Elinizle hafifçe bastırarak parçaları toparlayın ve malzemenin dağılmasının önüne geçin. Üzerine hafif zeytinyağı gezdirin. 200 derecede, fırında 60 dakika pişirdikten sonra sıcaklığı 180 dereceye düşürüp 30 dakika daha pişirin. Afiyet olsun...

Parmesanlı çıtır kabak

Bu tarif de Güney Amerika'dan...

Malzemeler: 2 büyük boy sakız kabağı / 1 su bardağı galeta unu / 1 su bardağı rendelenmiş parmesan peyniri / 3 yumurta / Yarım su bardağı erimiş tereyağı veya zeytinyağı / İsteğe göre sarmısak, baharat / Tuz /

Kabakları yıkayıp kuruladıktan sonra sap kısımlarını kesin. Önce enine ikiye böldükten sonra kalın şeritler halinde dilimleyin. Derin bir kapta yumurtaları çırpın, sarmısak eklenecekse sarmısağı döverek yumurtalarla birlikte çırpabilirsiniz. Başka bir kapta galeta unuyla parmesan rendesini ve isteğe göre baharatları ve tuzu karıştırın. Kapakları önce yumurtaya bulayıp daha sonra galetalı parmesanlı karışıma bulayın, altına tepsi yerleştirilmiş fırın ızgarasına dizin. Izgaraya dizdikten sonra üzerine fırça yardımıyla yağlayın. 200 derece fırında altın rengine dönüşüp çıtırlaşıncaya kadar (yaklaşık 20 dakika) pişirin.

Mantarlı hellim kebabı

Hellimiyle ünlü Kıbrıs'tan bir lezzet...

Malzemeler: 1 paket hellim peyniri / 1 adet büyük boy kırmızı biber / 1 adet çarliston biber / 8 adet arpacık soğan (veya büyük boy kuru soğan) / 10 adet orta boy mantar / 1 diş sarmısak / Yarım limonun suyu / 5 yemek kaşığı zeytinyağı / Biberiye / Kekik / Karabiber / Tuz

Limon suyu, zeytinyağı, dövülmüş sarmısak ve baharatlarla (dilerseniz ince kıyılmış taze nane ve maydonoz da farklı bir lezzet katacaktır) tuzu bir kapta karıştırın. Hellim peynirini 2 cm'lik küpler halinde doğrayın. Biberleri küp küp doğrayın. Arpacık soğanınız yoksa, orta boy bir soğanı 2 cm'lik küplere bölün. Mantar dışındaki bütün malzemeleri limonlu karışımla elinizle iyice karıştırın ve en az yarım saat buzdolabında bekletin. Malzemeleri dolaptan çıkartın. Yıkanmış mantarları da ekleyip tekrar karıştırın ve çöp şişe isteğe göre dizin. Fırının ızgara teline dizerek önceden ısıtılmış 200 derece fırında 15-20 dakika malzemeler kızarıncaya kadar pişirin. Sıcak yemenizi öneririz, afiyet olsun... (Not: Kabak, domates gibi farklı malzemeler katarak hellim kebabınıza kendi yorumunuzu katabilirsiniz)

KIRMIZISI YEŞİLİ SARISIYLA KIŞ MEYVELERİNİN BAŞTACI ELMA

"Günde bir elma, doktoru evden uzak tutar" atasözü aslında elmanın meyveler arasında ne kadar önemli bir yer tuttuğunu çok güzel ifade ediyor.

Elmanın içeriğinde bulunan maddelerin hem vücut hem cilt sağlığı için sayısız faydası bulunuyor.

Dünyada bine yakın çeşidi olduğu tahmin edilen elma, Türkçe'de ilk olarak "al" kelimesinden türeyen "alma" şeklinde edilmiş.

Elmanın içindeki potasyum, sinir ve kasları güçlendirmeye, yorgunluğu gidermeye ve zihni açmaya yarıyor. Antioksidan, hastalıklarla mücadelede yardımcı...

Diş fırçasının yerini tutmasa da, elma yerken salgılanan ağız salyası, çürüğe neden olan bakterilere karşı etkili bir ilaç.

Her gün bir bardak elma suyu, Alzheimer'in oluşmasını, beynin yaşlanmasını önlüyor... Elmanın, Parkinson türü hastalıkların önüne geçilmesinde etkili olduğu da belirtilenler arasında.

Orta büyüklükte bir elmada 4 gr pektin bulunuyor. Yapılan bir çalışmada, pektinden salınan bir parçacığın, melanom (cilt kanseri), göğüs, kolon, akciğer ve prostat kanserlerinin tüm evrelerinde rol alan Galectin 3 proteinini yavaşlattığı, engellediği ortaya çıkarılmış.

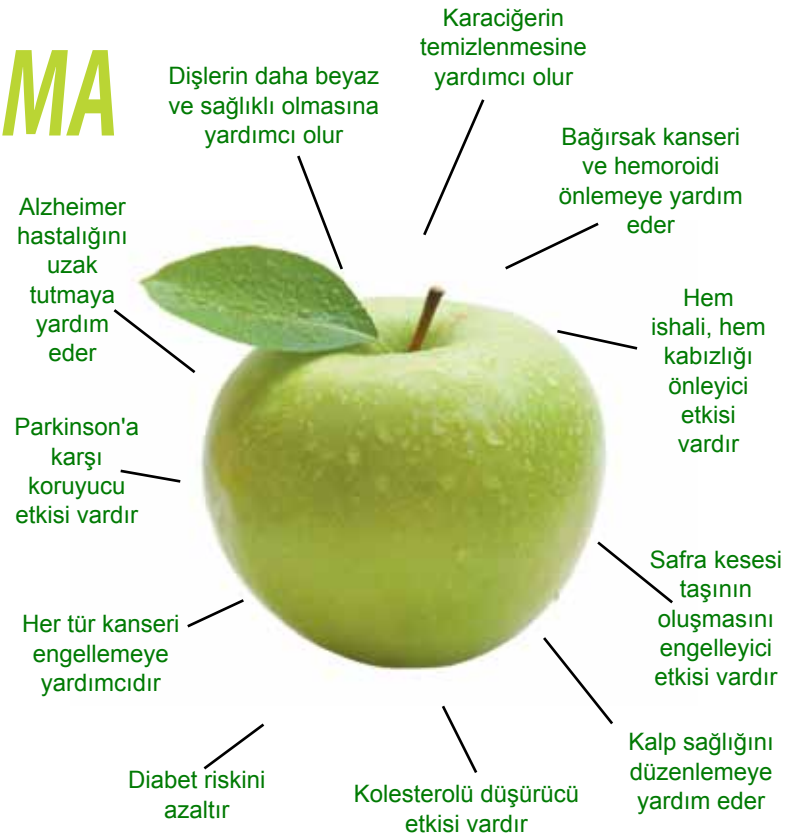

Not: Birçok meyve ve sebzede olduğu gibi, elmanın faydalı içeriğinin bir bölümü de kabuğunda bulunuyor. Ancak günümüzde kullanılan tarım ilaçları, kabuğuyla yenen meyveleri sağlığa zararlı hale getiriyor. Kısmen de olsa, bu zararın etkisini azaltabilmek için ziraat mühendisleri kabuklu meyvelerin yenmeden önce 10 dakika (2 litre suya 1 su bardağı sirkeyle hazırlanan) sirkeli suda bekletildikten sonra, iyice durulanarak tüketilmesini öneriyor.

☺ ÇAYIN YANINA İYİ GİDER...

NEFİS ELMALI KURABİYE

Malzemeler:
***Hamuru için**: 2.5 su bardağı un / 125 gram tereyağı / 1 yumurta / Yarım su bardağı yoğurt / Yarım su bardağı pudra şekeri / 1 paket kabartma tozu / 1 paket vanilya*

İç harcı için: *3 adet orta boy elma / 1 yemek kaşığı tarçın / 3 yemek kaşığı şeker / 3 yemek kaşığı ceviz*

Elmaları yıkayıp soyduktan sonra rendeleyin. Tavaya koyup üzerine şekeri ekleyin. Elmaları hafif soteleyin, tarçın ve cevizi de ekleyerek karıştırın. Karışımı ocaktan alıp soğuması için bekletin. Hamuru için bütün hamur malzemelerini derin bir kapta karıştırın ve pürüzsüz bir hamur elde edinceye kadar yoğurun. İki parçaya ayırın, her parçayı unlayarak yaklaşık 3 mm kalınlığında açın. Yuvarlak bir kalıp veya çay bardağı kullanarak daireler kesin. Dairelerin ortasına iç malzemesi koyarak üzerini yine bir daire hamurla kapatın. Kenarlarını çatalla bastırarak şekil verin ve kapatın. Bıçakla artı şeklinde keserek üzerini açın. Yağlı fırın kağıdı serilmiş tepsiye kurabiyeleri dizin ve 180 derecede önceden ısıtılmış fırında üzerleri pembeleşinceye kadar pişirin. Soğuduktan sonra üzerine pudra şekeri serperek servis edin. Afiyet olsun.

TART: Kalıpla pişen ve üzeri meyveyle kaplanarak hazırlanan bir tür pasta. Tartın ayırıcı özelliği, katı yağ ile hazırlanması.

TARTÖLET: Tart malzemesiyle küçük boyutta hazırlanan küçük tartlara tartölet adı verilir.

TURTA (ya da **PAY**): Turta, yani diğer adıyla pay, hamurun 2 parçaya bölünüp parçalardan birinin tabana, (tatlı ya da tuzlu hazırlanan) iç malzemesi doldurulduktan sonra diğerinin de örtü olarak kullanılmasıyla üzeri kapatılan pasta türüdür.

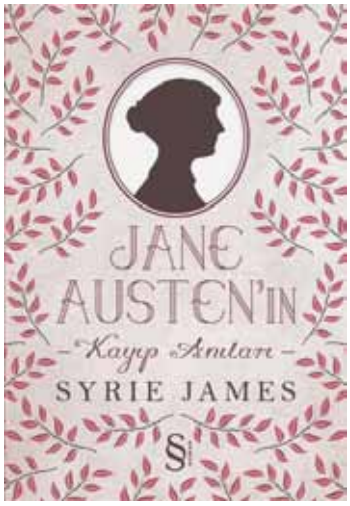

Jane Austen'ın Kayıp Anıları
Syrie James / Everest Yayınları / 2012

JANE AUSTEN'IN KAYIP ANILARI

Son dönemlerde özellikle Batı edebiyatında, ünlü yazarların hayatının bir döneminde yaşadığı gerçek ama biraz da üstü kapalı bir olaydan hareketle kurgulanan romanlar yazılıyor. Okurlar romanın neresinin sevdikleri ve merak ettikleri yazarın hayatına dair ayrıntı neresinin kurgu olduğunu anlayamıyorlar. Gerd Schneider'in yazdığı Türkiye'de de yayımlanan Kafka'nın Bebeği isimli kitap örneğin bu türün en güzel örneklerinden biriydi. Şimdi de elimde Syrie James tarafından kaleme alınan *Jane Austen'ın Kayıp Anıları* isimli kitabı var. Jane Austen bilirsiniz kadınların, kadın hareketinin sevdiği 19. yüzyıl İngiliz romancılarındandır. Romanları genellikle yaşadığı dönemin kadın hayatları üzerinde yoğunlaşır zeki, alaycı ve vıdı vıdıcı bir yazardır. Bir Austen hayranı ve araştırmacısı olan James, iyi bir kurgu ile giriyor kitaba; tavan arasındaki bir sandıkta bulunmuş Austen'ın günlükleriyle. Bundan sonra yazarla özdeşleşip, eğer günlük tutsaydı, onun için anlatılması en gerekli olan anı hangisi olurdu? Sorusunun cevabı ardından gidiyor. Ve anlatmaya başlıyor James. Çok keyifli bir roman olduğunu söyleyebilirim, özellikle Austen hayranları kaçırmasın. ■

Alis, Harikalar Diyarı'ndan Tüymüş Bulunuyor

Kadınlardan Gülümseyen Öyküler

Derleyen: Ayşegül Çelik / Notabene Yayınları / 2013

Ayşegül Çelik'in derlediği, Ankaralı Notabene Yayınevi'nden çıkarılan kitap 14 kadın yazarın hikâyelerini bir araya getiriyor. Gülümseyen öyküler alt başlığına bakmayın kitapta kadınların, yaşamları ve erkek egemen bir toplumda hayatta kalma hikâyeleri var; bu hikâyeler hepimizin tanık olduğu ya da bildiği gibi iç burkuyor, yürek daraltıyor. Koca dayağı, görünmeyen emek, genellikle aldatmayla sonuçlanan aşk hikâyeleri, boşanma, beden sömürüsü, kız çocuk olma halleri, her kesimden, her sınıftan kadın ve birbirine benzeyen yaşantılar... Sadece kırılma noktaları farklı. Metinleri içeriden birleştiren hat ise güçlü mizah duygusu, zaten umut da biraz burada. Kadınlar yaşadıklarını birbirine anlatıp, ortaklaştırmadıkça yüzyıllardır deneyimledikleri şiddet ve baskı nedeniyle DNA'larına sinmiş suskunluklarından kurtulamayacaklar çünkü. Bunun için öfkenin de mizah duygusunun da ayakta tutulması gerekiyor. ■

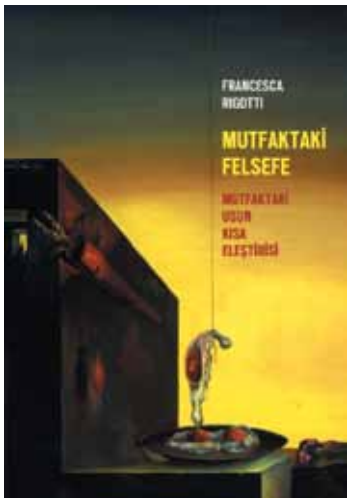

Mutfaktaki Filozoflar kim?

Mutfaktaki Felsefe
Francesca Rigotti / Çiya Yayınları / 2012

Mutfaktaki Felsefe Çiya Yayınları tarafından geçen sene yayımlandı. Bu son derece zihin açıcı kitabın yazarı Francesca Rıgottı, İtalya'da Lugano Üniversitesi'nde politik öğretiler üzerine ders veren bir kadın akademisyen. Kitabın önsözünde mutfakla felsefe arasında ilişkiye değinip, bu ilişkiyi kendinden önce inceleyen iki kişinin de kadın olduğuna vurgu yaptıktan sonra bunun tesadüfi olup olmadığı sorusunu soruyor. Yazarın bu soruya verdiği cevap kitabın tümünün izleğini oluşturuyor sanki. " Tarihsel ve ideolojik açıdan bakıldığında, mutfaktaki felsefe kadınların eşyayı kullanma ve onları düşünme tarzı ile daha fazla uyum içindedir." Bu ama bu düşünme tarzını biçimlendiren bir "dişil doğa" değildir. Kadınların sadece kumaş dokunan ve yemek pişirilen ev hayatıyla, asırlardır daha içli dışlı olmasıdır. Bize tanıdık gelen ifade ile nasıl yaşıyorsak öyle düşünürüz kısaca... Öneririm... ■

Bayram, bizimkiler ve hibe edilen çocuklar

Bayramlar için, küslerin barıştığı, ayrılanların kavuştuğu günler, denir ya, Türkiye'de şu sıralarda pek de bayram havası yok gibi. Bir gerginlik bir gerginlik. Bilmem siz ne dersiniz? Evde de bayram rüzgarları esmedi bu Şeker Bayramı'nda. Kız, damat ve torunlar tatildeler. Oğlan burada ama torun ve gelin de tatilde. Torunlar olmayınca bayramın tadı pek çıkmıyor.

Ben yine de bir gün öncesinden sardım zeytinyağlı dolmaları. Sabah saat altıda kalktım ve annemden, onun da kendi annesinden öğrendiği Arnavut böreğini açtım, bir tepsi. On üç üste açıyorsun, on üç alta. Ortasına peynir ve maydanoz. Ayıptır söylemesi pek severler böreğimi. Rahmetli annem bayram sabahı erkekler camiden gelmeden önce böreği bitirmiş olurdu. Ben de ondan alıştım zahir, çok erken kalkıyorum, oysa çocuklar uykucular. Alışkanlıklarımızın her zaman mantıklı olması gerekmiyor elbette. Ayrıca sürekli mantıklı ve denetimli yaşamak da çok yorucu. Gençliğimde çok daha fazla gereklilikler üzerinden yaşadım gibi geliyor bana. Şimdi işin ucunu bıraktım doğrusu. Neyse… Hazırlığımı yaptım yapmasına da pek gelen giden olmadı.

Sağolsun davulcular

Birkaç komşu, birkaç komşu çocuğu ve sayısız sayıda davulcu. Geçen senelerde yine biraz takırdatırlardı, bu sene ondan da vazgeçmişler. Sadece para topluyorlar, ee o da bir mesai nereden bakarsanız bakın. Sadece bizim apartmanda 19 daire var.

Herkes gergin diyorum ya en gerginlerden biri de başbakan, bayram mesajında bile Gezi isyanına değiniyor, kadınlara üç çocuğu tavsiyeye devam ediyor. Önce katıldığı çeşitli nikahlarda "üç çocuk isterim heee" diyordu, bayram mesajı yumuşak olsun diye düşündüğü için herhalde bu kez, "tavsiye ederim" diyor. Orada durmadı ama bir cümle daha kurdu kadınlara çocuklarınızı "hibe edin" dedi. Hani bizden geçti tabii de, bu söze çok sinirlendiğimi söylememe izin verin. Ben bu kadar sinirleniyorsam, 20'li 30'lu yaşlardaki genç kadınlar ne olur, siz düşünün? Gezi isyancılarının büyük bölümünün kadın olmasına kafa yorulmamış herhalde, hiç. Neden bu kadar kadın sokaktadır, isyandadır ve bana karşıdır? Ben olsam sorarım.

Bu nasıl bir siyasi akıldır bilemiyorum. Bir yandan eşler, bir yandan baba, bir yandan da başbakan. Bütün baba ve eşlerin oluşturduğu bir koalisyonun başkanı gibi sanki. En üst merci. Nedir bu kadınların çektiği anlamıyorum.

Kadınlar doğurdukları çocukları niçin hibe etsinler, çocuk bir mal mı ki para mı ki, gayri menkul mü ki hibe edilsin. Allah akıl fikir versin'in ötesinde bir temenni gelmiyor aklıma, ■

İLO C183'ü İmzala!

Kadın istihdamını artırmak, anneleri ve bebekleri korumak istediklerini söylüyorlar...

AMA Türkiye yıllardır İLO C183'ü imzalamış değil...

İLO C183'ü(Annelik Koruması Sözleşmesi'ni) imzalayın!

Sözleşmeden bazı maddeler:

Bu sözleşme çalışan her kadına uygulanır; bunun içine a-tipik bağımlı iş biçimleri de dahildir.

Doğum izni kullanan kadınlara nakit ödeme yapılacaktır.

Nakit ödemeler kadının daha önceki kazancının üçte ikisinden az olmayacaktır... (Türkiye'deki gibi 50-70 TL değil)

Bir kadın annelik izni sonrasında aynı pozisyona veya aynı ücreti aldığı bir işe geri dönecektir...